

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćen tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona broj:7/10 i 3/23), a u vezi sa članom 12. Odluke o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanju organizacije poslovanja Javne zdravstvene ustanove Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 11/12 i 11/18), na prijedlog Ministarstva zdravstva, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 24. sjednici, održanoj 19.04.2024. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Prima se na znanje Izvještaj o poslovanju Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za 2023. godinu broj: 05-37-210/24 od 23.02.2024. godine.

II

Izvještaj iz tačke I ovog Zaključka upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02- 30-7834 /24
Datum, 19.04.2024. godine
Zenica

DOSTAVLJENO:

- 1 x Ministarstvo zdravstva,
- 1 x Stručna služba Skupštine,
- 1x JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona,
putem Ministarstva
- 1 x a/a.

PREMIJER

Nezir Pivić

JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA
ZAVOD ZA BOLESTI OVISNOSTI
ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA
UPRAVNI ODBOR

Broj: 210- 2- 20-II/24
Zenica, 23.02.2024. godine

Na osnovu člana 23. stav 1. tačka n) i člana 24. Statuta stav 1. i 2. Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona, broj: 870 - 15- 2- XI/18 od 09.11.2018. godine, Upravni odbor na svojoj 20. sjednici održanoj dana 23.02.2024. godine donosi

O D L U K U

**o usvajanju Izvještaja o poslovanju Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti
Zeničko-dobojskog kantona za 2023. godinu**

Član 1.

Usvaja se Izvještaj o poslovanju Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za 2023. godinu, u tekstu koji je sastavni dio ove odluke.

Član 2.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Dostaviti:

- 1x Vlada ZDK putem Ministarstva zdravstva ZDK
- 1x Zavod zdravstvenog osiguranja ZDK
- 1x Ministarstvo zdravstva Zeničko-dobojskog kantona
- 1x Služba za ekonomske i pravne poslove
- 1x a/a

Predsjednik Upravnog odbora

Pero Matijević, dipl. iur.

JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA
**ZAVOD ZA BOLESTI OVISNOSTI
ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA**

Zenica, Aska Borića 28.
Tel. 032 244 544, 032 201 320,
032 201 321, Fax: 032 201 322.
www.zedo-ovisnost.ba
e-mail zdkovisnosti@bih.net.ba

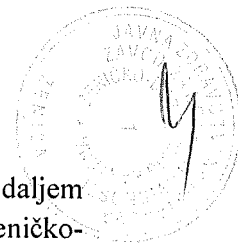
IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU
Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti
Zeničko-dobojskog kantona za 2023. godinu

Zenica, februar 2024. godine

SADRŽAJ

I UVOD	3
I 1. Opći podaci o JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona.....	3
I 2. Interni pravni akti Zavoda	3
I 3. Misija.....	4
I 4. Vizija.....	4
I 5. Cilj i strateški principi rada Zavoda	4
I 6. Djelatnost Zavoda	5
I 7. Organizacija i rad Zavoda	5
I 8. Finansiranje Zavoda	7
I 9. Kadrovska struktura Zavoda	7
I 10. Radno vrijeme Zavoda	8
I 11. Prostor za rad Zavoda.....	8
I 12. Stručna edukacija uposlenika, učešće na seminarima	8
I 13. Mjere antikorupcije, sigurnosti na poslu protupožarne zaštite, FUK-a i vođenja medicinske dokumentacije.....	10
I 14. Apoteka	10
I 15. Organizacija i rad Zavoda za vrijeme pandemije	11
II SLUŽBA ZA AMBULANTNI I STACIONARNI TRETMAN.....	12
II 1. Odjeljenje za ambulantni tretman	12
II 1.1. Broj pacijenata	13
II 1.2. Struktura pacijenata liječenih tokom 2023. godine	14
II 1.2. Neuropsihijatrijski pregledi.....	15
II 1.3. Testiranje na psihoaktivne supstance	15
II 1.5. Supstituciona terapija	17
II 1.6. Testiranje na markere hepatita B, C i HIV-a.....	21
II 1.7. Rad psihologa i socijalnog radnika u Ambulanti	22
II 2. Odjeljenje za stacionarni tretman - DETOKS.....	23
II 2.1. Struktura pacijenata.....	23
III SLUŽBA ZA PSIHOSOCIJALNI TRETMAN.....	29
III. 1. ODJELJENJE ZA PREVENCIJU I SAVJETOVANJE	29
III 2 . ODJELJENJE ZA BIHEVIORALNE OVISNOSTI	36
III 2.1. Istraživanja provedena u izvještajnom periodu.....	37
Saradnja i razmjena iskustava iz oblasti bihevioralnih ovisnosti	38
Aktivnosti iz oblasti borbe protiv korupcije	38
III 3. ODJELJENJE ZA REHABILITACIJU I RESOCIJALIZACIJU	40
III 3.1. Pregled pruženih usluga Odjeljenja za period 01.01.2023.-31.12.2023. god.....	41
III 3.2. Usluge u ambulantnom tretmanu	41
III 3.3. Prijave liječenih ovisnika od psihoaktivnih supstanci-obrazac 21-1-PLO.....	42
III 3.4. Usluge u stacionarnom tretmanu	42
III 3.5. Radno-okupaciona terapija na Odjelu za stacionarni tretman.....	42
III 3.6. Usluge u lokalnoj zajednici.....	43
III 3.7. Usluge smještaja u terapijske zajednice.....	43
III 3.8. Zaštitne i sigurnosne mjere obaveznog liječenja od ovisnosti	44
III 3.9. Integrisani model rada Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju	45
III 3.10. Programi i projekti Odjeljenja i iz lokalne zajednice.....	45
III 3.11. Aktivnosti Odjeljenja- obilježavanje datuma iz oblasti ovisnosti	48
III 3.12. Saradnja sa drugim organizacionim jedinicima Zavoda	49
III 3.13. Aktivnosti na održavanju kvalitete i sigurnosti (AKAZ).....	50
III 3.14. Učešće u internim i eksternim edukacijama	50
IV REALIZACIJA FINANSIJSKOG PLANA POSLOVANJA ZA 2023. GODINU	52
Prihodi	52
Struktura prihoda u 2023. godini	52
Rashodi u 2023 godini	52
Bilans.....	53
PRILOG 2. TABELARNI I GRAFIČKI PRIKAZ PRIHODA I RASHODA ZAVODA ZA BOLESTI OVISNOSTI.....	57
Ocjena rada Direktora Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog za 2023. godinu	61

I UVOD

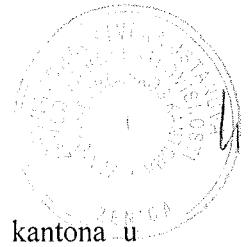

I 1. Opći podaci o JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona

Javna zdravstvena ustanova Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti (u daljem tekstu: Zavod) osnovana je Odlukom o osnivanju Zavoda od strane Skupštine Zeničko-dobojskog kantona na redovnoj sjednici održanoj 13.10.2005. godine pod brojem: 01-37-28382/05, a koja je objavljena u „Službenim novinama Zeničko-dobojskog kantona“, broj:11/05. Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanju organizacije i poslovanja Javne zdravstvene ustanove Kantonalni Zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona broj: 01-37-16098/12 od 20. 7. 2012. godine promijenjen je naziv ustanove u **Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona**. Istim aktom usklađena je djelatnost Zavoda, a na osnovu Odluke o klasifikaciji djelatnosti BiH („Službene novine BiH“, broj: 47/10) kojom su definisani su izvori i načini obezbjeđivanja sredstava za rad i raspolaganje viškom prihoda nad rashodima. U skladu sa pomenutom Odlukom, Zavod je izvršio usklađivanje svih općih akata ustanove. Nakon prihvaćene inicijative Zavoda, za usklađivanje člana 2. Odluke o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanju organizacije i poslovanja Javne zdravstvene ustanove Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti, Skupština Zeničko-dobojskog kantona donijela je Odluku o izmjenama Odluke o preuzimanju prava i obaveza osnivača koje se odnose na djelatnost i naziv Ustanove, po kojoj ustanova dobiva konačan naziv **Javna zdravstvena ustanova Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona** (Službene novine Zeničko- dobojskog kantona, broj: 11/2018 od 03.8.2018. godine). Shodno donesenoj Odluci i ukazanoj potrebi za tehničkim poboljšanjem teksta Statuta, broj: 338-III-2/12 U.O od 31. 8. 2012. godine pristupilo se usklađivanju Statuta. Upravni odbor je na svojoj 15. sjednici 9. 11. 2018. godine donio odluku o usvajanju Statuta JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Ze-Do kantona na kojeg je Vlada Zeničko-dobojskog kantona je na svojoj 171. sjednici održana dana 30. 11. 2018. dala saglasnost Zaključkom broj: 02-1-17670/18 od 30. 11. 2018. godine. Upis u sudski registar izvršen je dana 5. 12. 2005. godine po brojem U/I-2193/05 od kada i počinje zvaničan rad Zavoda. U skladu sa već pomenutim, izvršena je preregistracija Zavoda u Općinskom sudu u Zenici Rješenjem o izmjenama podataka br. 043-0-Reg-12-000898 od 3. 9. 2012. godine. Shodno novoj Odluci, izvršena je i nova preregistraciji kod Općinskog suda u Zenici Rješenjem o izmjenama podataka, broj: 043-0-Reg-18-001396 od 7. 12. 2018 godine. Osnivač Zavoda je Skupština Zeničko-dobojskog kantona. Sjedište Zavoda je u Zenici, u Ulici Aska Borića 28. Identifikacioni broj Zavoda je: 4218500470003.

I 2. Interni pravni akti Zavoda

1. Statut Javne zdravstvene ustanove Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
2. Pravilnik o radu JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
3. Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
4. Pravilnik o obrazovanju i usavršavanju zaposlenika JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
5. Pravilnik o javnim nabavkama Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
6. Pravilnik o zaštiti od požara;

7. Pravilnik za postupanje Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona u slučajevima diskriminacije (prevencija, zaštita i sankcije);
8. Pravilnik o zaštiti na radu;
9. Poslovnik o radu stručnog vijeća Zavoda;
10. Pravilnik za prevenciju i sprečavanje korupcije, 2020. godine;
11. Poslovnik o radu Upravnog odbora JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
12. Poslovnik o radu Etičkog komiteta;
13. Poslovnik o radu Komisija za lijekove;
14. Poslovnik o radu Komisije za prigovore pacijenata;
15. Poslovnik o radu Komisije za poboljšanje kvalitete i sigurnosti u zdravstvu.

U periodu pandemije novog korona virusa bolesti COVID-19, poštujući sve naredbe kriznih štabova (federalnog i kantonalnog ministarstva zdravstva) i vlastitog iskustva doneseno je nekoliko bitnih akata kojima se obezbjeđuje efikasno rukovođenje kriznom situacijom, rukovođenje ljudskim resursima i organizacijom rada sa ciljem očuvanja kontinuiteta pružanja zdravstvenih usluga pacijentima kao i uspješna borba protiv širenja virusa među uposlenicima i pacijentima tokom dolaska i boravka u ustanovi. Svi dokumenti su sastavni dio Kriznog plana pripravnosti, koji sadrži usvojeni „Kantonalni plan pripravnosti za oboljenja izazvana Covid-19“, dinamičkog je karaktera i kontinuirano se kroz procedure, odluke, zaključke, preporuke i ostale akte dopunjava i prati aktuelnost stanja pandemije. Za podizanje nivoa spremnosti i odgovora na situaciju pandemije, edukaciju je proveo direktor Zavoda koji je certificiran za: „**Upravljanje krizama i vanrednim situacijama u zdravstvu sa pandemijom COVID-19**“.

I 3. Misija

JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona je specijalizovana zdravstvena ustanova za pružanje usluga iz oblasti prevencije i istraživanja ovisnosti, tretmana i rehabilitacije ovisnika. U svom radu primjenjuje savremene metode u ambulatnim i stacionarnim uslovima, uz kontinuirano stručno unapređivanje, a u cilju poboljšanja i unapređenja kvalitete života stanovništva na području Zeničko-dobojskog kantona.

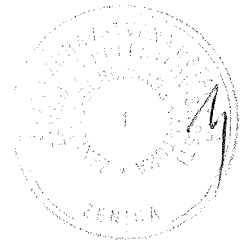
I 4. Vizija

Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona je ustanova koja će svojim stručnim i profesionalnim pristupom prevenciji i istraživanju, tretmanu i rehabilitaciji ovisnosti prevazići kantonalne i entitetske okvire i postati regionalni centar za bolesti ovisnosti.

I 5. Cilj i strateški principi rada Zavoda

Sve aktivnosti Zavoda imaju za cilj da se unapređenjem kvaliteta zdravstvene usluge postigne što veće zadovoljstvo pacijenata i pozitivni rezultati rada i poslovanja. U Programe primarne prevencije uključiti što veći broj adolescenata i mladih ljudi sa ciljem razvijanja svijesti i otpora prema psihoaktivnim supstancama, kao i neprilagođenom i patološkom ponašanju. Permanentno unapređivati znanje zaposlenih putem programa kontinuirane interne i eksterne edukacije sa ciljem ostvarivanja što kvalitetnije zdravstvene usluge. Iz toga proizilaze strateški principi u radu Zavoda:

- Visoki kvalitet zdravstvene usluge;
- Kontinuirana medicinska edukacija osoblja, kroz stalno stručno unapređivanje postojećih programa liječenja i uspostavljanje novih u skladu sa preporukama SZO;
- Multidisciplinarni timski pristup,

- Primarna prevencija i rano otkrivanje poremećaja;
- Monitoring i evaluacija svih segmenata rada;
- Multisektorijalna saradnja;
- Pozitivno finansijsko poslovanje;
- Medijska promocija rada ustanove.

I 6. Djelatnost Zavoda

U skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Odlukom o klasifikaciji djelatnosti Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 47/10), Statutom Zavoda broj: 870-15-XI/18 na koji je Skupština Zeničko-dobojskog kantona dala svoju saglasnost Zavod obavlja sljedeće djelatnosti:

- 86.10 - djelatnosti bolnica;
- 86.22 - djelatnosti specijalističke medicinske prakse;
- 86.90 - ostale djelatnosti zdravstvene zaštite;

U skladu sa naprijed navedenim zakonskim odredbama, utvrđena je djelatnost Zavoda:

- stacionarna i ambulantno-poliklinička zdravstvena zaštita sa rehabilitacijom oboljelih ovisnika,
- planira, predlaže i provodi mjere primarne prevencije za očuvanje i unapređenje zdravlja u segmentu ovisnosti;
- dijagnostiku, terapiju, sekundarnu i tercijarnu prevenciju, rehabilitaciju i socijalnu reintegraciju ovisnika;
- provođenje programa supstitucione terapije prema standardima Svjetske zdravstvene organizacije;
- vođenje registra bolesti ovisnosti;
- ostvaruje saradnju sa zdravstvenim ustanovama svih nivoa zdravstvene zaštite;
- ostvaruje saradnju sa ustanovama koje kroz svoju djelatnost mogu biti uključene u borbu protiv bolesti ovisnosti (osnovne i srednje škole, prosvjetno-pedagoški zavodi, visokoškolske ustanove, centri za socijalni rad, nevladine organizacije, sportska udruženja, udruženje građana i roditelja);
- provodi istraživački rad i statističku obradu iz oblasti ovisnosti;
- organizuje i /ili provodi programe smanjenja štete za lica koja injektiraju droge;
- organizuje stručna savjetovanja, seminare, javne tribine, predavanja i druge aktivnosti od značaja za ostvarivanje djelatnosti Zavoda;
- provodi edukaciju medicinskog osoblja iz oblasti ovisnosti;
- provodi edukaciju medicinskih suradnika iz oblasti ovisnosti;
- izrađuje i provodi doktrinu i model u pružanju zdravstvene zaštite u oblasti ovisnosti;
- učestvuje u dopunskom stručnom osposobljavanju zdravstvenih i nezdravstvenih radnika iz svoje profesionalne oblasti;
- obavlja i druge poslove u oblasti bolesti ovisnosti u skladu sa posebnim propisima.

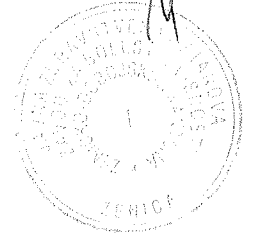
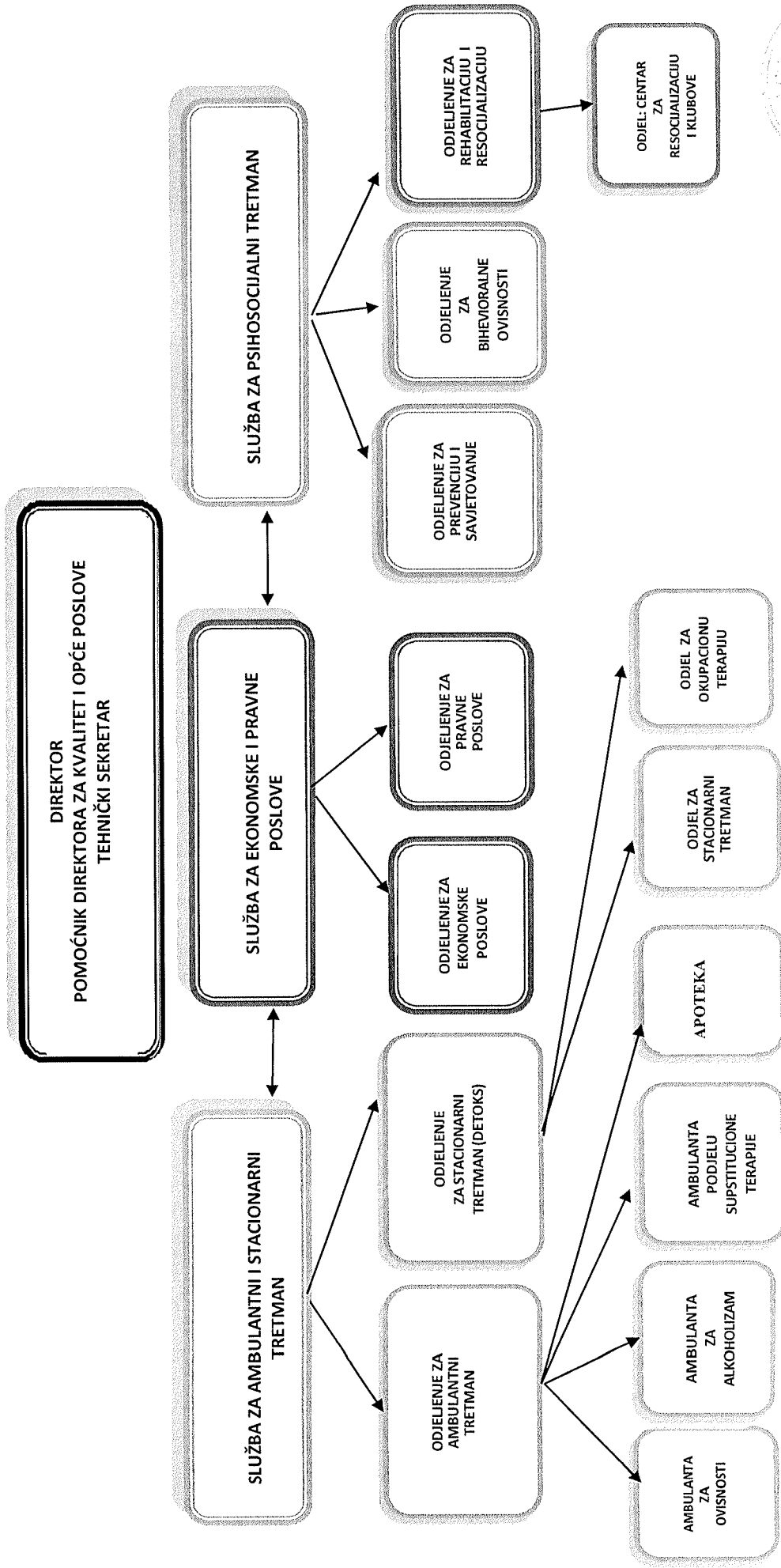
I 7. Organizacija i rad Zavoda

Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanju organizacije i poslovanja izvršeno je usklađivanje svih općih akata Zavoda.

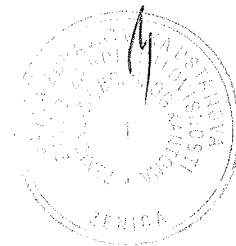
U skladu sa opštim aktima Zavoda svoju javno-zdravstvenu djelatnost obavlja putem organizacionih jedinica. Osnovne organizacione jedinice obrazuju se za vršenje poslova i zadataka, iz jedne ili više oblasti, iz djelokruga Zavoda.

Šematski prikaz organizacione strukture Zavoda:

Prilog: Šema organizaciono-funkcionalne strukture Zavoda, utvrđuje se na sljedeći način:

Osnovne organizacione jedinice Zavoda su:

Služba za ekonomske i pravne poslove

- Odjeljenje za ekonomske poslove
- Odjeljenje za pravne poslove

Služba za ambulantni i stacionarni tretman

- Odjeljenje za ambulantni tretman
  - Ambulanta za ovisnost
  - Ambulanta za alkoholizam
  - Ambulanta za podjelu supstitucione terapije
- Apoteka
- Odjeljenje za stacionarni tretman – Detoks
  - Odjel za stacionarni tretman
  - Odjel za okupacionu terapiju

Služba za psihosocijalni tretman

- Odjeljenje za prevenciju i savjetovanje
- Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti
- Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju
  - Odjel: Centar za resocijalizaciju i klubove

I 8. Finansiranje Zavoda

Sredstva za rad Zavod ostvaruje:

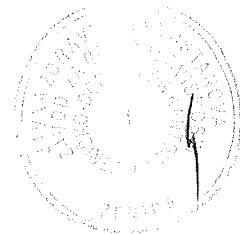
- iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona;
- ugovorom sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona;
- iz drugih izvora, na način i pod uvjetima određenim zakonom, aktom o osnivanju i statutom Zavoda.

I 9. Kadrovska struktura Zavoda

Zanimanje	Stručna sprema	Broj
Direktor- dr. medicine specijalista neuropsih.	VSS	1
Dr. medicine, specijalista neuropsihijatar	VSS	2
Dr. Medicine (završna godina specijalizacije)	VSS	1
Diplomirana medicinska sestra	VSS prvi ciklus	1
Magistar farmacije	VSS	1
Medicinski tehničar	SSS	20
Medicinski saradnici	VSS	8
Diplomirani ekonomista	VSS	2
Diplomirani pravnik	VSS	1
Administrativni radnik	SSS	1
Administrativni radnik	VSS	1
Spremačica	NS	2
Ukupno		41

Od toga su:

- zdravstveni radnici ..... **27/26** radnika ili...63,4%
- zdravstveni saradnici..... **8** radnika ili..... 19,5%
- administrativni radnici..... **4/5** radnika ili..... 12,1 %
- ostali radnici ..... **2** radnika ili..... 5 %

Po pravilniku o sistematizaciji radnih mjesta zavoda ukupan broj radnika je 51, a finansijsko-materijalni kao i prostorni kapacitet nam stvara okvir za trenutno zaposlenje od 41 radnika.

U izvještajnom periodu, zaposlena je jedna osoba sa VSS na određeno vrijeme do povratka radnice sa trudničko/porodiljskog odsustva, a po programu sufinansiranja Službe za zapošljavanje.

Jedan radnik je primljen na neodređeno vrijeme sa srednjom stručnom spremom medicinski tehničar po osnovu člana 7. stav1. tačka c) Uredbe u prijemu u radni odnos u javnom sektoru Zeničko-dobojskog kantona. Za naprijed navedene radnike Upravni odbor dao je saglasnot za zapošljavanje u skladu sa Zaključkom Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-30-3734/23 od 09.03.2023. godine.

Za dva radnika prestao je radni odnos zbog isteka vremena na koji je zaključen ugovor o radu i to jednom radniku sa srednjom stručnom spremom medicinskom tehničaru je prestao radni odnos zaključno sa 10.12.2023. godinu i Ugovor o radu sa pripravnikom prestao je radni odnos zaključno sa 16.10.2023. godinom.

Tokom 2023. godine nije bilo zaključivanih ugovora o stručnom osposobljavanju.

Kadrovska struktura zaposlenih u Zavodu relativno je povoljna. Od ukupnog broja zaposlenih u Zavodu su tri doktora nauka, dva primarijusa, tri magistara nauka i četiri magistra struke. Također, dva radnika su u procesu doktorskih disertacija.

I 10. Radno vrijeme Zavoda

Radno vrijeme Zavoda prilagođeno je potrebama korisnika u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Zakonom o radu. Radno vrijeme Zavoda je od 07,00 sati do 15,00 sati. Odjeljenje za stacionarni tretman radi 24 sata dnevno sa smjenskom organizacijom posla.

I 11. Prostor za rad Zavoda

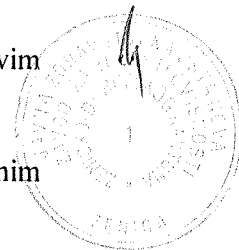
Zavod nema vlastiti prostor pa radi i djeluje u iznajmljenim prostorima.

Rad Zavoda odvija se u Zenici na tri, plus devet odvojenih i udaljenih lokacija: ambulantni dio u zgradi "socijalnog" u prostoru iznajmljenom na korištenje od Zavoda zdravstvenog osiguranja (oko 160 m²) i stacionarni dio u iznajmljenom prostoru Kantonalne bolnice (oko 140 m²) sa deset kreveta. Tim za primarnu prevenciju je smješten u iznajmljenom prostoru u Domu penzionera. Rad u terenskim ambulantama se odvija u ustupljenim prostorima domova zdravlja koji su Zavodu stavljeni na raspolaganje, u skladu sa ostvarenim, veoma dobrim interinstitucionalnim relacijama, a sve u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti. Saradnja sa Kantonalnom bolnicom i domovima zdravlja je veoma dobra i korektna. Ugovorima se regulišu međusobni odnosi. Zavod, zbog svoje specifičnosti i prostorne širine kantona, te opredjeljenja Zavoda da djelatnost ostvaruje po decentralizacijskom modelu, obavlja djelatnost na deset (10) prostorno odvojenih lokaliteta na kantonu i dodatno u još dva kazneno-popravna zavoda (Zenica i Busovača) – ukupno 12 lokaliteta.

I 12. Stručna edukacija uposlenika, učešće na seminarima

Ulaganjem u edukaciju zaposlenika nastojimo osigurati kontinuitet kvaliteta i razvoja kroz usvajanje savremenih metoda i unapređenja tehnika rada. Edukacije se realiziraju kroz interne i eksterne edukativne programe. Time se doprinosi profesionalnom pojedinačnom i timskom jačanju u djelatnosti kojom se bavimo. Početkom godine je izrađen Plan edukacije osoblja, te je isti i realizovan za izvještajni period. Interna edukacija se odvija kroz organizirane interne obrade interesantnih tema sa predavanjima i radionicama u okviru Zavoda, pisanje stručnih

članaka za Biltenu Zavoda, kao i naučnoistraživačkih obrada odabranih tema. Svim uposlenicima dostupan je internet aktuelnim naučnim i stručnim radovima i informacijama.

Ekstreme edukacije se provode učestvovanjem svih profila uposlenika na dostupnim seminarima, simpozijumima ili nekim drugim vidovima ponuđenih edukativnih vidova.

- Dana 21.03.2023. godine glavna medicinska sestra Službe za ambulantni i stacionarni tretman i medicinska sestra Odjeljenja za ambulantni tretman prisustvovali su radionici u okviru Projekta jačanje sestrinstva u BiH u Sarajevu.
- U periodu od 23.03. do 26.03.2023. godine psiholozi Odjeljenja za ambulantni i Odjeljenja za stacionarni tretman prisustvovali su Prvom kongresu psihoterapeuta u BiH sa međunarodnim učešćem pod naslovom: „Psihoterapija sa svijetom promjena“ u Sarajevu.
- U periodu od 25.03.-28.03.2023. godine Načelnik Službe za ambulantni i stacionarni tretman uzeo aktivno učešće na 31. Evropskom kongresu psihijataru u Parizu.
- U periodu od 27.04.-28.04.2023. godine Glavna medicinska sestra i socijalni pedagog Odjeljenja za stacionarni tretman prisustvovali su dvodnevnoj superviziji za koordinatore Modela otpusta u FBiH u Sarajevu pod pokroviteljstvom Ministarstva zdravstva FBiH i Švicarske organizacije IPD.
- U periodu od 12.05.-13.05.2023. godine pomoćnik direktora sa Timom Zavoda (doktor Odjela za alkoholizam, šef Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju i psiholog Odjeljenja za ambulantni tretman) aktivno su učestvovali u XIV ECPD Međunarodnoj specijalističkoj školi u Puli.
- U periodu od 13.-14.05.2023. godine direktor Zavoda zajedno sa magisticom farmacije i Glavnom medicinskom sestrom prisustvovali su Simpoziju iz biološke psihijatrije/farmakologije FBiH u Sarajevu.
- U periodu od 24.05.2023.-27.05.2023. godine medicinski tehničari Odjeljenja za ambulantni i Odjeljenja za stacionarni tretman prisustvovali su sportskim susretima (Medicinijada) u Neumu.
- U periodu od 08.-10.06.2023. godine socijalni pedagog Odjeljenja za stacionarni tretman prisustvovao je završnoj trodnevnoj Konferenciji projekta mentalnog zdravlja u BiH pod nazivom: „Za sve nas“ u Sarajevu pod pokroviteljstvom Ministarstva zdravstva FBiH i Švicarske organizacije IPD.
- U periodu od 19.-23. juna direktor Zavoda je uzeo aktivno učešće na XXVIII ECPD Međunarodna ljetna škola "Menadžment zdravstvenih institucija" u Budvi.
- u periodu 21. - 22. listopad/oktobar 2023. godine na godišnje internacionalnom simpoziju psihijataru u Bosni i Hercegovini, XVIII Psihijatrijski dani Bosne i Hercegovine u Mostaru, prisustvovalo je pet uposlenika Zavoda (ljeklari, philozi i medicinski tehničari).
- Pravnik, ekonomisti i administrativni radnik Zavoda prisustvovali su edukacijama na teme provođenje postupka javnih nabavki.
- U periodu od 05.-08.09.2023. godine stručna saradnica Odjeljenja učestvovala je aktivno u Treatnet family treningu za profesionalce u organizaciji UNODC-United Nations Office on Drugs and Crime održanom u Sarajevu

I 13. Mjere antikorupcije, sigurnosti na poslu protupožarne zaštite, FUK-a i vođenja medicinske dokumentacije

Vlada Zeničko-dobojskog kantona je na 157. redovnoj sjednici održanoj 10.06.2022.godine donijela Odluku o usvajanju Akcionog plana za provođenje Strategije za prevenciju i borbu protiv korupcije Zeničko-dobojskog kantona za period 2022-2024.godine. U izvještajnom periodu provedeno je niz aktivnosti kroz radionice, konsultacije sa javnošću, konsultacije sa kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima uprave i jedinicama lokalne samouprave, te je izrađen sveobuhvatan dokument koji predstavlja temelj za provođenje Strategije za prevenciju i borbu protiv korupcije u narednom periodu. Akcioni plan je izrađen na period od tri (3) godine, što je u skladu sa Uredbom o izradi strateških dokumenata Federacije BiH, a isti će se prema pomenutoj Uredbi redovno revidirati sve do zaključne godine važenja Strategije za prevenciju i borbu protiv korupcije ZDK, što će u konačnici učiniti proces evaluacije kvalitetnijim i sveobuhvatnijim. Akcioni plan kao operativni dokument, sadržan je od ciljeva, mjera i aktivnosti sa jasnim rokovima i zaduženjima svih subjekata koji su uključeni u borbu protiv korupcije pa tako i JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona, a što je nužno za provođenje Strategije za prevenciju i borbu protiv korupcije Zeničko-dobojskog kantona.

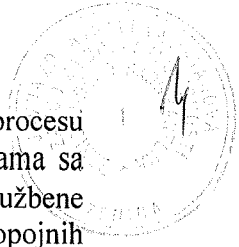
Koordinator je u toku prvih šest mjeseci 2023. godine prošao sve potrebne edukacije, izrađivao tražene Izvještaje iz oblasti antikorupcije i radio druge potrebne radnje iz ove oblasti.

Usvojen je Plana integriteta JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona. Koordinator je do sada zakazao i održao tri radna sastanka na kojem su dogovoreni zadaci i implementacije Plana integriteta.

Odlukom Upravnog odbora iz novembra 2022. godine, shodno zak, dao odobrenje direktoru Zavod za bolesti kojim je direktor Zavoda imenovao povjerenika zaštite na radu, osobu zaduženu za finansijsko upravljanje i kontrolu, i administrator za medicinsku dokumentaciju, svi iz reda uposlenika. Shodno Odlukama i zadužene osobe redovno su održavale sastanke provodile propisane mjere i dostavile redovne izvještaje o poduzetim mjerama i obavljenim aktivnostima

I 14. Apoteka

Apoteka Javne zdravstvene ustanove Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-Dobojskog kantona je funkcionalna samostalna organizaciona jedinica. U izvještajnom periodu u Apoteci je pored nabavke lijekova preko veletrgoerija, koje su Javnim pozivom izabrane kao najpovoljniji ponuđači, adekvatnog snabdijevanja (Službe za ambulantni i stacionarni treman i terenskih ambulanti) i izdavanja lijekova, medicinskih sredstava i ostalih preparata za zaštitu zdravlja, kontinuirano i uredno vođena evidencija o lijekovima u skladu za zakonskim procedurama, aktima i propisima što podrazumijeva: nabavku, način skladištenja, evidenciju rokova upotrebe i distribucije lijekova. Apoteka je također stalno na raspolaganju imala utvrđene količine esencijalnih lijekova potrebnih za redovnu jednomjesečnu zalihu, blagovremeno zbrinjavala farmaceutski otpadom. U prometu lijekovima Apoteka je poštovala cijene lijekova saglasno Zakonom o lijekovima i medicinskim sredstvima ("Službeni glasnik BiH", br. 58/08), Zakonom o apotekarskoj djelatnosti ("Službene novine Federacije BiH", broj: 40/10), kao i propisima donesenim na osnovu tih zakona, nabavljala lijekove samo od proizvođača odnosno veleprometnika lijekovima koji imaju dozvolu za proizvodnju lijekova odnosno dozvolu za promet lijekovima na veliko izdatu u skladu sa Zakonom o lijekovima i medicinskim sredstvima, nabavljala medicinska sredstva samo od proizvođača odnosno veleprometnika medicinskih sredstava koji su upisani u registar kod Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH. Poseban vid nabavke je supstitucionna terapija, koja se uredno in a vrijeme provodila, uz obezbijedenu

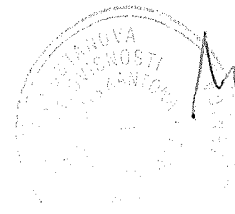
stalnu rezervu lijekova radi sigurnosti u održavanju kontinuiteta u terapijskom procesu zamjenske terapije. Apoteka je vodila evidencije i dokumentaciju u skladu sa odredbama sa Zakonom o lijekovima i medicinskim sredstvima, Zakon o apotekarskoj djelatnosti ("Službene novine Federacije BiH", broj 40/10), Zakonom o sprječavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga ("Službeni glasnik BiH", broj 8/06) i vodila uredno finansijsko i materijalno knjigovodstvo u skladu sa Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH 15/2021)

I 15. Organizacija i rad Zavoda za vrijeme pandemije

Obzirom da je vrijeme pandemije korona virusa zahvatilo i dio izvještajnog perioda, bez obzira na povoljniju epidemiološku situaciju, a shodno novonastaloj epidemiološkoj situaciji uzrokovanoj pojavom pandemije novog koronavirusa, aktivan je Tim Zavoda za koordinaciju i postupanje u posebnim epidemiološkim uslovima (Odluka 05-37301/20) s ciljem praćenja epidemiološke situacije u Zavodu i predlaganja organizacionih i preventivnih mjera. Osnovni elementi rada Zavoda u periodu pandemije ogledali su se u sljedećem:

- Zavod je tokom trajanja pandemije novog koronavirusa redovno pratio i poštovao sve preporuke i naredbe federalnih i kantonalnih Kriznih štabova ministarstava zdravstva, kao i Federalne uprave civilne zaštite.
- Izrađen je i dopunjavan **Krizni plan pripravnosti na pojavu novog koronavirusa (COVID-19)**;
- Radnici Zavoda i pacijenti su redovno upoznavani sa svim naredbama i preporukama.
- Organizirana je 24-satna telefonska psihološka podrška pacijentima i građanima, dio uposlenika je bio upućen na rad od kuće sa radnim zadacima i obavezama zbog sigurnosti i primjene propisane socijalne/fizičke distance.
- Urađena je reorganizacija radnih mjesta kojom se ispoštovala fizička distanca, kao i ugrađivanje zaštitnih barijera staklom i pleksiglasom gdje je bilo moguće.
- U cilju prevencije i zaštite od koronavirusa besplatno su dijeljene zaštitne maske pacijentima koji nemaju ili nisu u mogućnosti sebi osigurati zaštitnu masku.
- Provodila se kućna dostava terapije teško oboljelim pacijentima preko uposlenika Zavoda.
- Prije proglašenja stanja nesreće uzrokovane pojavom koronavirusa kao i za vrijeme proglašenja stanja nesreće doneseno je niz instrukcija, naredbi, odluka vezano za organizaciju rada Zavoda i prevenciju koronavirusa, kao i niz procedura o postupanju u sklopu AKAZ-a, a vezanih za kontrolu infekcija.

Možemo konstatovati da smo analizom situacije, nakon proglašenja prestanka pandemije korona virusa, sa uspjehom održali sve aktivnosti u Zavodu, da smo proveli sve preporučene epidemiološke mjere te da smo proveli vakcinaciju i revakcinaciju naših uposlenika. Kontinuitet rada Zavoda nije nikada bio ugrožen, a pacijenti koji su bili u stanju posebne zdravstvene potrebe su preko patronažnog tima Zavoda bili zbrinuti sa zamjenskom terapijom.

II SLUŽBA ZA AMBULANTNI I STACIONARNI TRETMAN

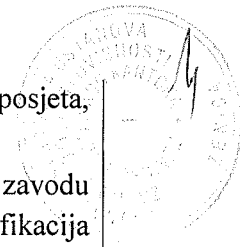
II 1. Odjeljenje za ambulantni tretman

Ambulanta Zavoda je funkcionalna jedinica od koje počinje i gdje se obavlja najveći dio poslova u našoj ustanovi. Tu se provodi: dijagnostika bolesti ovisnosti, dijagnostika pratećih bolesti, terapija, pripreme za stacionarni tretman na detoksu, sekundarna prevencija i savjetovanja (roditelja, bračnih drugova, partnera i drugih saradnika u liječenju), usmjerenja u pogledu preventivnih aktivnosti (uz učešće uposlenika u izvršenju istih), usmjerenja u pogledu rehabilitacionih aktivnosti, statistička obrada, dio naučno-istraživačkog rada, dio rada na strategiji Zavoda, evaluacija ukupnog rada Zavoda.

U Ambulanti je nastao koncept rada koji daje osnovne karakteristike „Zeničkog modela“ u liječenju ovisnosti, odnosno decentralizacijskog modela. Pošto je koncizan smatramo za korisno da se navede u izvještaju.

Koncept rada Ambulante Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona

1. Nema liste čekanja.
2. Pacijent dolazi na pregled sa identifikacionim dokumentom (lična karta, pasoš). Nije neophodna ni zdravstvena knjižica u prvom susretu – u saradnji sa socijalnim radnicima reguliše se u početku liječenja.
3. Liječenje je dobrovoljno. Obavezno liječenje izvršava se samo po nalogu suda (najčešće alkoholizam).
4. Liječenje je besplatno i u okviru zdravstvenog sistema.
5. Liječenje je pristupačno ugroženoj populaciji.
6. Metadon je bio osnovni supstitucionij lijek. Suboxon (buprenorfin + nalokson) uveden je avgusta 2010., a besplatan je od februara 2011. godine.
7. Metadon se uzima pod nadzorom medicinskog osoblja (supervizirano). Suboxon se u prvoj fazi daje supervizirano, a nakon toga pod kontrolom saradnika u liječenju ili bez te kontrole.
8. Nema isključivanja pacijenata osim u slučaju nastale kontraindikacije za tretman.
9. Testiranje urina na psihoaktivne supstance sastavni je dio liječenja i obično se radi dvaput mjesečno. Pacijent može odložiti test za jedan dan.
10. Pacijent potpisuje informisani pristanak na liječenje, ranije tzv. „metadonski ugovor“.
11. Metadon i Suboxon daju ovlaštenu ljekari Zavoda. Naltrekson se ne koristi rutinski za prevenciju relapsa ali je moguće uputiti pacijenta na ugradnju implanta (koji nije besplatan). Nalokson se rutinski koristi u hitnim slučajevima.
12. Terenski rad: Dostupnost pacijentima je omogućena sa pregledima i podjelom metadona na 9 punktova (Ambulanta Zavoda i Detoks u Zenici, i još sedam gradova Kantona: Breza, Doboju Jug, Kakanj, Maglaj, Tešanj, Vareš, Visoko).
13. Stabilni pacijenti dobijaju lijek za ponijeti („take home“ doze).
14. Sastavni dio rada su tzv. „prateći programi“: individualna i grupna psihoterapija, rad na prevenciji ovisnosti i rehabilitaciji ovisnika.
15. U sklopu Zavoda postoji bolnički dio sa deset kreveta za detoksifikaciju – Detoks.
16. Saradnja sa terapijskim zajednicama: Uz preporuku Zavoda pacijent može dobiti finansijsku potporu na nivou kantona za smještaj u komunu.
17. Baza podataka Zavoda uključuje redovno vođenje medicinske evidencije u papirnom i elektronskom obliku (anamneza, socijalna anamneza, psihološko testiranje, fotografisanje,

antropometrijski podaci, jedinstveni obrazac prijave pacijenta-Pompidu, protokoli posjeta, uzimanja lijeka, testiranja itd.)

18. Supstitucionna terapija metadonom i Suboxonom provodi se i u Kazneno popravnom zavodu Zenica i u Kazneno popravnom zavodu Busovača, koji je poluotvorenog tipa. Detoksifikacija se radi samo po izraženoj želji pacijenta, a najčešće je održavanje.

19. Sve usluge mogu se tržišno pružiti i osobama koje nisu stalno nastanjene u Zeničko-dobojskom kantonu.

20. Od 2013. godine otvorena je ambulanta za liječenje ovisnici o etanolu (alkoholizam).

23. U ambulanti za alkoholizam vrši se dijagnostika, tretman, postavljanje indikacija i priprema pacijenata za detoksifikaciju, kontrola i dalje praćenje pacijenata.

24. Tretiramo pacijente sa dvojnoum dijagnozom, to jeste pacijente koji imaju primarnu psihijatrijsku dijagnozu i u svrhu samomedikacije su koristili THC, opijate ili stimulanse.

25. Takođe tretiramo pacijente kod kojih je jatrogeno nastala ovisnost o benzodijazepinima, hipnoticima, opijatskim analgeticima, drugim psihofarmacima.

26. Pacijenti sa akutnim psihotičnim poremećajima izazvani kozumacijom amfetamina i THC nakon otpusta sa psihijatrijske klinike KB upućuju se u našu ambulantu radi daljeg praćenja i postaju naši pacijenti.

27. Od 2020. godine otvorena je ambulanta za bihevioralne ovisnosti (patološko kockanje, ovisnost o internetu, pornografijama itd.)

28. Krajem 2020. godine u sklopu ambulante je osnovana apoteka i zaposlen je magistar farmacije.

Osnovni pokazatelji o kvantitetu i kvalitetu rada Ambulante prikazani su u elementima koji su mjerljivi, ponovljivi i mogu se numerički iskazati, a to su sljedeći elementi: broj neuropsihijatrijskih pregleda, broj pacijenata, broj novootkrivenih pacijenata, struktura pacijenata, rezultati testiranja na psihoaktivne supstance, decentralizacija i terenski rad, supstitucionna terapija, testiranje na markere hepatitisa C, B i HIV-a, rad psihologa u Ambulanti, rad socijalnog radnika u sklopu Ambulante, saradnja sa drugim odjeljenjima Zavoda, kontinuirana edukacija osoblja i učešće u međunarodnim konferencijama.

II 1.1. Broj pacijenata

Ukupan broj **registrovanih** pacijenata u Zavodu do kraja 2023 godine je **1855** pacijenta. U **ambulantu** je tokom 2023. godine pregledano i tretirano ukupno **744** lica, od kojih je **540** pacijenata **registrovanih** ovisnika, što je za 3% manje u odnosu na 2022. godinu. Tokom 2022. godine pregledano i tretirano ukupno **778** osoba, od kojih je **557** pacijenata registrovanih ovisnika, dok je 2021. godine pregledano i tretirano ukupno **745** osoba od kojih je **501** pacijent kao registrovanih ovisnika.

Unazad 3 godine broj osoba koji su se javljali tokom jedne godine varirao oko 750.

Od pacijenata koji su se javili tokom 2023. godine, bilo je **405** opijatskih ovisnika, za 11,8% više od predhodne godine. Trenutno na terapijskom programu ima 161 alkoholičara, a ostalo su druge dijagnoze.

Broj **novoregistrovanih** pacijenata tokom 2023. godine je **84 od kojih 53** iz ZE-DO kantona (**31** pacijent odnosno 31% je vankantonalni), dok je tokom 2022. godine broj **novoregistrovanih** pacijenata je **93, od kojih je 72** iz ZE-DO kantona (a **21** pacijent odnosno 22,6% je vankantonalni).

Supstitucionoum terapijom u 2023. godini liječeno je **330** pacijenta (249 metadonom i 81 suboxonom), što je za 7,6% manje u odnosu na 2022. i 2021. godinu. Razlog je o tome što je

jedan broj pacijenata završi program detoksifikacije stacionarnim ili ambulantnim programom skidanja sa zamjenske terapije. Broj novoregistrovanih ovisnika je manji u odnosu na broju detoksificiranih pacijenata.

Na dan 31. 12. 2023 godine na supstituciji je bilo **282** pacijenata (metadon – 222, suboksone 60). Sa terapije je skinuto 48 pacijent što je 17% ukupnog broja, što je u evropskom terapijskom prosjeku. Primjetno je da broj pacijenata koji se liječe supstitucionom terapijom opada od 2019. godine.

Prevalenca opijatskih ovisnika koji su na tretmanu u Zeničko-dobojskom kantonu opada i sada iznosi 0,08%, u 2020. godini je bila 0,09, a prethodnih godina 0,1 do 0,2. Po zvaničnim podacima Evropskog monitoring centra za praćenje droga prevalenca liječenih opijatskih ovisnika u zemljama jugoistočne evrope je od 0,2 do 0,3%.

Uočljiv podatak je **porast** broja opijatskih ovisnika tokom 2023 godine u odnosu na prethodnih tri godine. U 2023. godini bilo je 23 novoregistrovanih opijatskih ovisnika. U 2022. godini je bilo 9, u 2021. evidentirano je 19 i u 2020. godini 10 pacijenata.

Tabela broj 2. Novoregistrovani pacijenti po godinama

Godina	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Broj	115	120	102	112	120	108	95	58	103	93	84

II 1.2. Struktura pacijenata liječenih tokom 2023. godine

Tabela broj 3. Struktura novoregistrovanih ovisnika po dijagnozama u 2023. godini

Dijagnoza/godina	F10	F11	F12	F13	F14	F15	F18	F19	F23	F63	Ukupno
2023	32	23	1	0	0	9	0	12	5	2	84
2022	48	9	2	1	0	18	0	5	2	8	93
2021	43	19	4	4	0	14	0	5	5	9	103
2020	34	10	4	1	0	4	0	1	2	2	58
2019	41	32	4	4	0	9	0	4	0	1	95

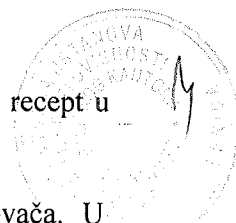
Analizom podataka iz navedene tabele je vidljivo da je broj novoregistrovanih ovisnika o alkoholu unazad 4-5 godine je mnogo veći u odnosu na opijatske ovisnike. Broj ovisnika o stimulansima je za 50% manji u odnosu na 2022. godinu. Novoregistrovani ovisnika o patološkom kockanju tokom 2023. godine je daleko manji u odnosu na predhodnu godinu. Iz te populacije pacijenata u 2023. godini bilo je 2 a u 2022. godini 8 pacijenata.

U terenskim ambulantomama kontinuirano se zbrinjava oko **160** pacijenta. Trenutno na supstituciji u terenskim ambulantomama je **66** pacijenata (23 %), od ukupnog broja pacijenata. Na supstituciji u KPZ Zenica 20 pacijenta i Busovača 5 pacijenata odnosno 8% od ukupnog broja pacijenata. Broj pacijenata u Zenici i u terenskim ambulantomama na supstituciji na kraju 2023 godine nešto veće u odnosu na 2022. godine. (282 naspram 276 pacijenata).

Vankantonalni pacijenti: Ukupno vankantonalih pacijenata koji su pregledani tokom 2023. godine je 93 pacijenata, odnosno **12,5%** od ukupnog broja tretiranih pacijenata u 2023. godini.

Srednjobosanski kanton nema sistemsko rješenje za liječenje ovisnosti, pa su se pacijenti oslonili na resurse koje ima Zavod. Iz Viteza, Bugojna, Gornjeg Vakufa i Travnika kontinuirano dolaze na ambulantni tretman. Dobijaju lijek (metadon) u Zavodu i povlasticu za 6 dana, odnosno

dobijaju specijalistički nalaz sa preporukom za lijek Suboxone koji se izdaje na bijeli recept u SBK.

Pacijenti u zatvoru: U 2013 godini otvorili smo ambulante u KPZ Zenice i KPZ Busovača. U KPD Zenica trenutno imamo na supstituciji 20 pacijenata, a u KPD Busovača 5 pacijenta. Kontrole se u zatvoru obavljaju jednom mjesečno, a tim (ljekar i 2 tehničara) iz Zavoda odlazi na teren. Po potrebi, nove pacijente dovozi osoblje KPZ u Ambulantu.

Struktura pacijenata po uzrastu: najstariji ima 61 godine, najmlađi 20, prosjek je 40 godina.

Struktura pacijenata po spolu: na metadonu je 205 muških i 17 ženskih pacijenata, na Suboxonu je 57 muškarca i 3 žene. U prosjeku 93% muškaraca i 7% ženskih pacijenata.

II 1.2. Neuropsihijatrijski pregledi

Pacijenti su u stalnom kontaktu sa ljekarima i prosječno su na kontroli dvaput mjesečno, a mnogi i češće. Tokom 2023. godine obavljeno je ukupno **3991** pregleda, od toga **3285** u Zenici, 541 na terenu i 165 u KPZ Zenica i Busovača. U 2022. godini obavljeno je ukupno **4558** od toga 3903 u Zenici a u 2021. godini **4294** pregleda, Broj pregleda u 2023 godini je manji za 14,2% ili za 567 pregleda.

Tabela broj 4. Broj neuropsihijatrijskih pregleda u periodu od 2017 do 2023. godine

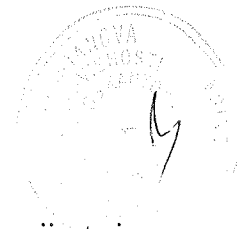
Mjesto/godina	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Zenica	5564	5087	4202	2714	3611	3903	3285
Teren	857	744	759	124	518	535	541
KPZ Zenica i Busovača	292	245	207	163	165	120	165
Ukupan broj	6713	6076	5168	3001	4294	4558	3991
Prosječno mjesečno	560	506	430	250	358	380	332

Obrazloženje: Kao što je vidljivo iz navedene tabele, broj neuropsihijatrijskih pregleda lagano opada od 2017. do 2023. godine. Razlog je u blagom padu broja pacijenata, ali i manjom frekvencijom kontrolnih pregleda jer se stabilizacijom pacijenata isti naručuju na duži period, a pojedini pacijenti koji su godinama stabilni dolaze na kontrole za nekoliko mjeseci, što je, također, doprinijelo nešto manjem broju pregleda pacijenata. Nagli pad u broju neuropsihijatrijskih pregleda u 2020. godini je uzrokovan organizacijom rada Zavoda u uslovima Pandemije COVID 19, sa poštovanjem svih mjera koje su uvedene od strane Kriznih štabova ministarstva zdravstva kantona i federacije, koje su podrazumijevale smanjenje broja posjeta Zavodu, smanjenje broja pregleda a sve sadržano u mjerama socijalne i fizičke distance kako pacijenata međusobno, tako i uposlenika i pacijenata. Ukidanjem restriktivnih mjera nakon pandemije, ponovo se broj neuropsihijatrijskih pregleda povećava postepeno kao što je navedeno u tabeli.

II 1.3. Testiranje na psihoaktivne supstance

II 1.3.1. Opšti podaci

Testiranje je obavezni dio našeg supstitucionog programa i pacijenti se ne uključuju u terapiju bez laboratorijske potvrde prisustva psihoaktivnih supstanci u organizmu. Rutinska šema podrazumijeva test na 12 psihoaktivnih supstanci na prvom pregledu i nakon detoksifikacije. Svi pacijenti se testiraju na opijate, amfetamin, tramadol, MTD ili Buprenorphin. Uobičajeno se pacijenti testiraju dva do četiri puta mjesečno. S obzirom da su, pored heroína, najraširenije

droge THC, BZD, tramadol i amfetamini na teritoriji BiH, često provodi testiranje pacijenta i na te pomenute supstance.

II 1.3.2. Broj testiranja i testova tokom 2023. godine

U 2023. godine ukupan broj testiranih pacijenata je iznosio **3026**, a ukupan broj parametara na koje su testirani pacijenti je **9455**! Dakle, prosječno mjesečno je obavljeno **788** testiranja. Ukupan broj testiranih pacijenata za 3,6% manji u odnosu na 2022. godinu i za 8,5% u odnosu na 2021. godinu.

Stabilni pacijenti koji su preko 10 godina na zamjесkoј terapiji, testirani su jednom u 6 do 12 mjeseca.

Tabela broj 5. Broj urađenih testova i pozitivnost na psihoaktivne supstance tokom 2023.

% poz	6,45	27,87	1,50	1,56	16,91	27,95	56,03	1,30	#####	0,00	16,21	4,29	#####	7,64	0,00	0,00	3,57	#####		
	OPI	THC	MDMA	COC	AMF	MTD	BZD	MET	TCA	BAR	BUP	TRA	K2	Alk	PCP	FEN	KET	EDDP	Trojni	4
Poz	174	177	7	7	223	213	265	5	0	0	123	42	0	34	0	0	1	0	Desetka	397
Neg	2523	458	459	443	1096	549	208	379	0	19	636	937	0	411	13	26	27	0	Petica	327
Ukupno	2697	635	466	450	1319	762	473	384	0	19	759	979	0	445	13	26	28	0		
Ukupan broj testiranih	3026																			
Ukupan broj testova	9455																			

Tabela broj 6. Broj urađenih testova i pozitivnost na psihoaktivne supstance tokom 2022.

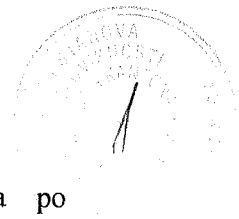
% poz	9,92	28,03	1,58	0,25	16,62	38,42	62,81	1,06	12,50	1,08	19,15	6,14	0,00	12,94	#####	0,00	0,00	#####		
	OPI	THC	MDMA	COC	AMF	MTD	BZD	MET	TCA	BAR	BUP	TRA	K2	Alk	PCP	FEN	KET	EDDP		
Poz	306	169	6	1	234	302	255	4	7	2	144	55	0	62	0	0	0	0		
Neg	2778	434	374	396	1174	484	151	375	49	184	608	841	1	417	0	3	2	0		
Ukupno	3084	603	380	397	1408	786	406	379	56	186	752	896	1	479	0	3	2	0		
Ukupan broj testiranih	3441																			
Ukupan broj testova	9818																			

Tabela broj 7. Broj urađenih testova i pozitivnost na psihoaktivne supstance tokom 2021.

% poz	12,18	33,62	3,08	0,25	14,88	39,77	64,23	0,66	10,00	0,82	15,94	4,01	0,00	12,57	#####	#####	#####	0,00		
	OPI	THC	MDMA	COC	AMF	MTD	BZD	MET	TCA	BAR	BUP	TRA	K2	Alk	PCP	FEN	KET	EDDP		
Poz	319	238	12	1	284	278	352	3	1	2	121	49	0	47	0	0	0	0		
Neg	2300	470	378	393	1624	421	196	449	9	241	638	1174	8	327	0	0	0	7		
Ukupno	2619	708	390	394	1908	699	548	452	10	243	759	1223	8	374	0	0	0	7		
Ukupan broj testiranih	2958																			
Ukupan broj testova	10335																			

Pozitivnost na opijate: Jedan od indikatora uspješnosti rada sa heroinskim ovisnicima jest procenat pozitivnih testova na opijate kod pacijenata koji su uključeni u supstitucijski program liječenja. Ove godine procenat pozitivnosti na opijate iznosi **6,45%**, u 2022 godini 9% a tokom 2021 godini bilo je 12%. Iz predhodno navdenog vidi se da procenat pozitivnih nalaza na opijate lagano opada.

U zadnje tri godine procenat pozitivnih testova na THC iznosi oko 30%. na amfetamine 16%. Pozitivnost na opijate, pacjenata koji su na zamjесkoј terapiji je ispod evropskog nivoa više nego očito (evropski prosjek je preko 30%, u našem zavodu 6,45 % za 2023 godine).

II 1.4. Decentralizacijski model rada u Zavodu

Specifičnost rada našeg Zavoda je decentralizacijski model, odnosno pružanje usluga po općinama Zeničko-dobojskog kantona. Pregledi pacijenata, testiranja i podjela supstitucijske terapije obavlja se u osam ambulanti i samo izuzetno na Detoksu, što praktično čini 9 punktova za preglede i podjelu supstitucijske terapije. Metadonske ambulante rade u Zenici, Visokom, Brezi, Kaknju, Varešu, Doboju-Jugu, Tešnju i Maglaju. Također, imamo dvije ambulante u KPZ Zenica i Busovača gdje se obavljaju mjesečni kontrolni pregledi i vrši podjela supstitucijske terapije. Sa ovakvim radom na terenu, Zavod je jedina ustanova u BiH koja je načinila decentralizaciju prijema i pregleda pacijenata, kao i distribuciji supstitucijske terapije. Jedina smo ustanova koja omogućava pacijentu da u svojoj općini/gradu ima kompletnu medicinsku uslugu ove vrste. U tu svrhu obavlja se ogroman terenski rad. Svakog utorka jedna ekipa sa ljekarom neuropsihijatrom i dva medicinska tehničara ide službenim autom u tri grada kantona. Četvrtkom (ili nekad drugim danom u sedmici), odlazi druga ekipa sa psihologom, socijalnim radnikom i glavnim medicinskim tehničarom u pružanju usluga iz svog djelokruga rada. Treća ekipa koja pripada primarnoj prevenciji, obilazi teren baveći se prevencijom bolesti ovisnosti koja je bila u godini pandemije reducirana.

II 1.5. Supstitucijska terapija

Ukupno na supstitucijskoj terapiji od osnivanja Zavoda je bilo **943** pacijenta. Na kraju 2023 godine je bilo **282** pacijenata na supstitucijskoj terapiji od kojih je **222** na metadonskoj i **60** suboksonske terapiji. U predhodnoj godini je bilo **276** pacijenata od kojih **220** na metadonskoj i **56** na suboksonske terapiji. Primjetno je da broj pacijenata koji se liječe supstitucijskom terapijom opadao od 2019. godine.

Grad/ godina	Zenica	Tešanj	Doboj- jug	Maglaj	Visoko	Kakanj	Breza	Vareš	KPZ
2023. god.	191	23	2	3	17	9	12	0	25

II 1.5.1. Metadonska terapija

Usluge davanja metadona

U toku 2023. godine je na 10 punktova pojedinačno izdato **73868** doza lijeka rastvorenog u soku. Od toga je izdato **50512** doza u Zenici (Ambulanta), na Detoksu **1790**, a ostalo na terenskim ambulantomama. Svaka ova usluga podrazumijeva kontakt sa pacijentom i niz radnji u vezi sa pripremom, izdavanjem, registracijom i potpisom pacijenta, te obradom podataka. Iz navedenog se vidi da je broj usluge približan nivou iz predhodne godine.

U toku 2022. godine je na 10 punktova pojedinačno izdato **69485** doza lijeka rastvorenog u soku. Od toga je izdato **47435** doza u Zenici (Ambulanta), na Detoksu **1349**, a ostalo na terenu. Broj izdatih doza je za 6% veći u odnosu na predhodnu, 2022 godinu Razlog je variranje broj pacijenata na supstitucijskoj terapiji metadonom.

Tabela broj 9. Broj usluga na metadonskoj terapiji po punktovima u 2023. godini

	Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Busova	UKUPNO
Mjesec	Januar	4301	134	93	561	309	272	62	558	31	31	6352
	Februar	3790	154	84	514	280	252	56	496	28	23	5677
	Mart	4183	139	79	550	310	288	62	505	20	74	6210
	April	4195	113	90	540	300	286	60	488	/	60	6132
	Maj	4343	127	93	558	308	275	62	494	/	72	6332
	Juni	4219	178	82	527	300	240	60	498	/	84	6188
	Juli	4330	154	62	535	313	248	59	513	/	93	6307
	August	4319	138	85	558	290	248	48	496	/	93	6275
	Septembar	4207	199	90	540	220	212	60	481	/	88	6097
	Oktobar	4306	139	92	580	210	248	62	510	/	80	6227
	Novembar	4111	152	90	550	213	237	60	485	/	74	5972
	Decembar	4208	163	91	557	214	232	61	492		81	6099
	UKUPNO	50512	1790	1031	6570	3267	3038	712	6016	79	853	73868

Tabela broj 10. Broj usluga na metadonskoj terapiji po punktovima u 2022. godini

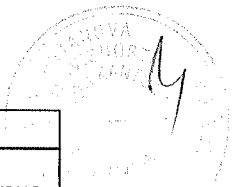
Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Dob.Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Busovača	UKUPNO
Januar	4534	93	65	524	284	252	93	557	62	155	6619
Februar	4096	66	84	458	252	223	84	504	28	140	5935
Mart	4500	121	70	504	258	245	93	558	31	111	6491
April	4325	110	83	526	267	266	78	540	30	62	6287
Maj	4335	191	93	558	260	278	89	558	0	92	6454
Juni	4145	97	87	539	240	270	90	524	14	94	6100
Juli	4426	134	93	523	279	278	93	536	31	91	6484
August	4384	175	93	556	248	279	93	550	28	68	6474
Septembar	4167	195	90	559	240	252	86	540	0	81	6210
Oktobar	4328	103	93	558	248	255	83	557	9	85	6319
Novembar	4195	64	90	540	265	263	67	538	30	60	6112
Decembar	4312	123	86	531	258	260	86	542	24	94	6317
UKUPNO	4745	1349	941	5845	2841	2861	949	5962	263	1039	69485

Potrošnja metadona

U 2023. godini potrošeno je 543273 mililitara metadona.

Tabela broj 11. Potrošnja metadona u mililitrima po gradovima i mjesecima u 2023.god

	Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Busovača	UKUPNO
Mjesec	Januar	31957,5	610,5	397	4756,5	1890	1529	272	4724,5	90	336	46563
	Februar	30372,5	551,5	371,5	3988,5	1646	1393,5	224	3990	84	345,5	42967
	Mart	32489,5	559,5	360,5	3962	1678,5	1583,5	224	3734	54	606,5	45252
	April	30604	508	399,5	4055	1702,5	1683,5	232	3910,5	/	510	43605
	Maj	33129	590,5	427	4559,5	1943	1710	272	4389	/	640	47660
	Juni	32549	884	322	3993,5	1689	1565	224	4034	/	778	46038,5
	Juli	32025,5	801	154	3963	1682,5	1464	224	3827,5	/	798	44939,5
	August	33217,5	734	293,5	4709,5	1846	1683	172	4568,5	/	652,5	47876,5
	Septembar	31383,5	753	329	4179,5	1140,5	1366	248	3865	/	514,5	43779
	Oktobar	32499	575	326,5	5163,5	1117	1615	280	4637	/	515	46728
	Novembar	31265,5	615,5	344	4236,5	939	1376	224	3827	/	447	43274,5
	Decembar	31716	648	333	4526	1065	1452	251	4110	/	489	44590
	UKUPNO	383208,5	7830,5	4057,5	52093	18339	18420,5	2847	49617	228	6632	543273

Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Busovača	UKUPNO
Januar	30767,5	394	422	3769,5	1404	1226	420	3764	599	726	43492
Februar	29850,5	358,5	451,5	3619,5	1390	1204	435	3894,5	308	710,5	42222
Mart	33048,5	688	204	4147	1612,5	1386,5	510	4549	351	392	46888,5
April	32791,5	563,5	255,5	3839,5	1534,5	1489,5	338	3924,5	300,5	233,5	45270,5
Maj	30396,5	910	259	3745	1220	1393	495	4566	/	484	43468,5
Juni	31043,5	445	246,5	4320,5	1424	1590	420	3728	28	482,5	43728
Juli	31685,5	762,5	255,5	3636	1194	1514,5	420	3835,5	62	459,5	43825
August	33477	1011	366	4475	1497	1738,5	525	4726	71	256	48142,5
Septembar	32341,5	990,5	291,5	3981	1253,5	1469,5	371	3966	/	305	44969,5
Oktobar	31793	458,5	320	3968	1272,5	1377	371	4005,5	39	373	43977,5
Novembar	32168	376,5	368	4726,5	1678,5	1608	329	4944	93	288	46579,5
Decembar	33884	825,5	410	4295,5	1665	1608	232	4264	99	288,5	47571,5
UKUPNO	383247	7783,5	3849,5	48523	17145,5	17604,5	4866	50167	1950,5	4998,5	540135

Doze: Srednja doza metadona u izvještajnom periodu bila je 70 mg/dan, dok je u 2022. godini iznosila 73 mg/dan. Srednja doza metadona u proteklim godinama nije pokazivala statistički značajne izmjene i kretala se oko 70 mg.

II 1.5.2. Terapija Suboxonom

II 1.5.2. Terapija Suboxonom

Od 2013. godine u Zavodu se uvodi novi lijek u tretmanu opijatske ovisnosti, a to je Suboxon. Terapija Suboxonom se na početku administracije, odnosno, prve 2-4 sedmice davanja, daje supervizirano u ustanovi. Nakon postizanja sigurnosti i stabilizacije pacijenata, koji pokazuje motivaciju i dobar uvid u svoje stanje, suboxon se daje za „ponijeti kući“. Nastavljaju se dogovoreni kontrolni pregledi i testiranja na opijate. u Zavodu za 7-14 dana. Ukoliko je pacijent pozitivan na opijate vraća se na supervizirano davanje lijeka u Zavodu ili se pravi transfer na metadon. Naše iskustvo sa ovim lijekom je pokazalo da nema prednosti nad metadonom i svaki lijek ima svoju indikaciju.

Srednja doza Suboxona u 2023 godini je bila 7,01 mg/dan, a u predhodnoj godini je iznosila 6,95 mg/dan dok je u 2021. 6,75 mg/dan. Prosječna doza Suboxona unazad 4 godine konstantno je oko 7 mg/dan.

Usluga izdavanja Suboxona

U toku 2023. godine u Zavodu je izdato **20291** pojedinačnih doza suboxona. U 2022. godini je izdato **20156** doze, a u 2021. godini **21458** doze. Broj izdatih doza je u nivou koji je ostvaren predhodnih godina. U toku 2023. godini broj usluga u podjeli suboxona manji je za 1167 doza u odnosu za 5,4%. Broj usluga u podjeli suboxona je manji zbog manjeg broja pacijenata na suboksonskoj terapiji.

Tabela broj 13. Broj pruženih usluga na suboxonskoj terapiji u 2023. godini

	Grad	Zenica	Detox	Doboj Jug	Tešanj	Visoko	KPZ Busova	UKUPNO
Mjesec	Januar	1570	49	/	/	14	62	1695
	Februar	1440	42	/	/	26	56	1564
	Mart	1623	35	/	/	31	62	1751
	April	1547	37	/	/	30	78	1692
	Maj	1567	65	/	/	30	93	1755
	Juni	1467	39	/	/	30	90	1626
	Juli	1544	31	/	/	31	93	1699
	August	1559	38	/	/	31	83	1711
	Septembar	1554	37	/	/	30	30	1651
	Oktobar	1622	31	/	/	31	54	1738
	Novembar	1596	31	/	/	30	53	1710
	Decembar	1590	33	/	/	30	46	1699
	UKUPNO	18679	468	0	0	344	800	20291

Tabela broj 14. Broj pruženih usluga na suboxonskoj terapiji u 2022. godini

Grad	Zenica	Detox	Doboj Jug	Tešanj	KPZ Busovača	UKUPNO
Januar	1660	39	0	31	31	1761
Februar	1499	57	0	52	28	1636
Mart	1655	25	0	79	31	1790
April	1619	57	0	1	30	1707
Maj	1645	55	0	26	31	1757
Juni	1517	38	0	29	30	1614
Juli	1551	46	0	31	31	1659
August	1612	40	0	30	34	1716
Septembar	1500	17	0	27	60	1604
Oktobar	1508	57	0	31	62	1658
Novembar	1455	44	0	30	46	1575
Decembar	1565	43	0	33	37	1679
UKUPNO	17221	475	0	367	414	20156

Tabela broj 15. Broj pruženih usluga na suboxonskoj terapiji u 2021. godini

Mjesec	Zenica	Detoks	KPZ Busovača	Ukupno
Januar	1815	0	0	1815
Februar	1630	0	0	1630
Mart	1778	5	1	1784
April	1754	0	0	1754
Maj	1820	1	0	1821
Juni	1748	11	0	1759
Juli	1885	66	0	1951
Avgust	1787	4	0	1791
Septembar	1788	0	0	1788
Oktombar	1788	0	0	1788
Novembar	1788	0	0	1788
Decembar	1788	0	0	1788
UKUPNO	21370	87	1	21458

Potrošnja Suboxona

U 2023. godini u Zavodu je potrošeno **141306** mg suboxona, a u 2022. godini potrošeno je **124292** mg, u 2021. godini potrošeno je smo **143538** mg. Potrošnja Suboxona je prikazana u sljedećim tabelama.

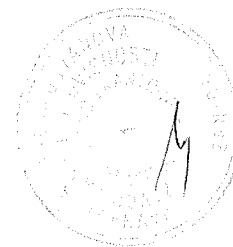
Godina	2023	2022	2021	2020
Izdatog suboxona u mg	141306	124292	143538	138961

Mjesec	Grad	Zenica	Detox	Doboj Jug	Tešanj	Visoko	KPZ Busovača	UKUPNO
Januar		10258	356	/	/	112	344	11070
Februar		10550	265	/	/	216	424	11455
Mart		10568	252	/	/	256	426	11502
April		10434	392	/	/	240	362	11428
Maj		11376	348	/	/	224	372	12320
Juni		11226	260	/	/	256	376	12118
Juli		10376	224	/	/	232	450	11282
August		10990	280	/	/	248	484	12002
Septembar		10632	280	/	/	248	120	11280
Oktobar		11335	336	/	/	240	308	12219
Novembar		11800	226	/	/	240	332	12598
Decembar		11255	281	/	/	243	253	12032
UKUPNO		130800	3500	0	0	2755	4251	141306

Mjesec	Grad	Zenica	Detox	Doboj Jug	Tešanj	KPZ Busovača	UKUPNO
Januar		10460	298	0	112	248	11118
Februar		10089	414	0	196	224	10923
Mart		11382	230	0	476	248	12336
April		10766	440	0	40	240	11486
Maj		10983	307	0	92	248	11630
Juni		10464	288	0	132	240	11124
Juli		9798	344	0	112	248	10502
August		11251	248	0	190	272	11961
Septembar		10319	112	0	168	480	11079
Oktobar		9570	488	0	168	496	10722
Novembar		10562	277	0	204	368	11411
Decembar		11200	224	0	42	220	11686
UKUPNO		126844	3670	0	1932	3532	135978

II 1.6. Testiranje na markere hepatita B, C i HIV-a

Od ukupnog broja ovisnika, 1855, registrovanih na Hepatitis C je bilo 212 što je 14 % svih pacijenata, dok Hepatitis B je bio prisutan kod 125 pacijenata ili 6,7%, od ukupnog broja, dok pacijenata sa HIV patologijom nije registrovano.

Krajem 2020. godine Zavod je izabran da učestvuje u aktivnostima Asocijacije infektologa BiH-a u ranom otkrivanju, upućivanju i liječenju pacijenata s hroničnim hepatitisom C u Bosni i Hercegovini kojeg realizira AI BiH uz podršku AbbVie d.o.o., tako da su pacijenti Zavoda prvi uključeni u ovaj program.

Također je i u ovoj godini nastavljena odlična saradnja sa Odjelom za zarazne bolesti Kantonalne bolnice Zenica, a u pogledu motivacije pacijenata za dijagnostiku i liječenje hepatitisa C.

Svi novoregistrovani pacijenti se upućuju na infektivnu kliniku da se testiraju na hepatitis B, C i HIV. Također, jednom godišnje dolazi ekipa s infektivne klinike da retestiraju naše pacijente u sklopu Svjetskog dana borbe protiv HIV-a. Tokom 2023 godine nije bilo pozitivnih pacijenata na hepatitisu. Važno je napomenuti da i u protekle tri godine nije registrovan nijedan pacijent iz populacije novootkrivenih ovisnika- pacijenata na opijate, na Hepatitis C

II 1.7. Rad psihologa i socijalnog radnika u Ambulanti

Rad psihologa u Ambulanti

Rad psihologa u ambulanti je u direktnoj vezi sa radom ljekara i koordinacijom sa radom socijalnog radnika za neke vidove radnookupacionog terapijskog programa.

Sve je veći broj pacijenata na tretmanu psihologa, ali je i sve veći broj pacijenata koji dolazi sa teškim traumama u podlozi ili pak teškim psihičkim stanjima, gdje je ovisnost samo sekundarna pojava. Rad psihologa sa pruženim uslugama prikazan je tabelarno u narednim tabelarnim prikazom.

Psihoterapija	381
Psihološko savjetovanje	1054
Suportivna terapija	234
Klinički intervju	85
Telefonski pozivi	13
Psihološki test	11
Izveštaji za van.kant.pacijente	326
Predavanje	1
Grupa podrške za saradnike	1
Total	2097

Vrste usluga	2023. godin	2022. godine	2021. godine	2020. godine
Psihoterapija	381	369	281	67
Psihološko savjetovanje	1054	835	554	477
Suportivna terapija	234	309	346	198
Klinički intervju	85	79	90	36
Telefonski pozivi	13	26	20	182
Psihološki test	11	10	9	0
Izveštaji za van.kant.pacijente	326	351	300	238
Ukupan broj usluga	2097	1979	1600	1200

Podaci iz navedenih tabela pokazuju da se broj usluga psihologa povećava i da doprinos psihologa u konačnom terapijskom odgovoru, koji povlači i bolji terapijski uspjeh u smislu psihoške podrške i nemedikamentozne terapije sve više ostvaruje.

Rad socijalnog radnika u Ambulanti

Pružanje zdravstvenih i socijalnih usluga u 2023. godini prema pacijentu provodile su se unutar izgrađenih sistema. Usluge socijalnog radnika su pružane u okviru ambulantnog tretmana i aktivnostima u lokalnoj zajednici. U izvještajnom periodu socijalni radnik u Odjeljenju za ambulantni tretman je pružio ukupno 1801 usluga. Detaljan prikaz usluga sa obrazloženjem će biti u prezentaciji Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju, sa tabelarnim prikazima pruženih usluga.

Tabela broj 21: Rad socijalnog radnika u Ambulanti	
Pregled usluga	Januar-decembar 2023. god.
Individualni rad sa pacijentima i saradnicima u liječ.	1672
Akta za pacijente	40
Vankantonalni pacijenti	67
Sudski pacijenti	8
Upućeni pacijenti u terapijske zajednice	14
UKUPNO	1801

Također, u izvještajnom periodu socijalni radnik u Odjeljenju za ambulantni tretman redovno je učestvovao u timskom radu (jutarnji brifing, povlastice), savjetodavnom radu sa članovima porodice pacijenata ili saradnicima u liječenju, aktivnostima drugih organizacionih jedinica Zavoda, te uspješno ostvarivao kontinuiranu saradnju sa terapijskim zajednicama, centrima za socijalni rad, sudovima i drugim ustanovama s ciljem ostvarivanja prava pacijenata iz oblasti socijalne i zdravstvene zaštite.

II 2. Odjeljenje za stacionarni tretman - DETOKS

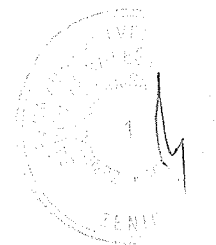
Rad Detoks odjeljenja u toku 2023. godine karakteriše normalno odvijanje radnog procesa i propisanih procedura. Ostvareni su svi zacrtani ciljevi i planovi. Otežavajuća okolnost je bila nedostatak zdravstvenog kadra visoke i srednje stručne spreme zbog okolnosti učestalih bolovanja što je uspješno prevaziđeno reorganizacijom resursa upolenika za uspješno održavanje kontinuiteta rada Detoxa.

II 2.1. Struktura pacijenata

Broj liječenih pacijenata u proteklom periodu sa komparativnim uvidom predstavljen je u sljedećoj tabeli.

Tabela broj 22. Komparacija broja pacijenata 2022.- 2023. godina		
Godina	2022	2023
Broj pacij.	78	73

U izvještajnom periodu zadržan je kontinuitet broja pacijenata na Odjeljenju u odnosu na 2022. godinu. Iako u odnosu na 2021. godinu popuštanjem restriktivnih epidemioloških mjera

postupno je liberalizovana procedura prijema na Odjeljenje došlo je do blagog porasta broja hospitalizovanih pacijenata na odjeljenju.

Općina/Godina	2022	2023
Zenica	26	25
Tešanj	7	6
Bugojno	2	3
Visoko	2	2
Kakanj	3	4
Breza	2	4
Maglaj	6	4
Olovo	0	1
Vitez	10	5
Travnik	2	2
Zavidovići	1	1
Odžak	3	1
Kiseljak	1	2
Donji Vakuf	2	1
Novi Travnik	3	2
Turbe	1	1
Jajce	5	2
Vareš	0	4
Gornji Vakuf	1	1
Doboj	1	1
Fojnica	0	1
UKUPNO	78	73

Nastavljen je trend dalje diverzifikacije unutar Kantona tako da su pacijenti iz svih općina Kantona imali adekvatan pristup stacionarnoj adiktološkoj zdravstvenoj zaštiti i nastojat ćemo da i u budućem radu taj trend zadržimo.

Godina	2022	2023
Muški	71	67
Ženski	7	6

U odnosu na 2022. godinu u izvještajnom periodu za 2023. godinu nije bilo odstupanja u odnosu spolne pripadnosti primljenih pacijenata, primljeno je na tretman detoxa 6 pacijentica.

Godina	2022	2023
Prosječna starost	39,28	41,33

Došlo je do blagog porasta starosti tretiranih pacijenata što se objašnjava većim brojem tretiranih hroničnih alkoholičara koji se u nešto starijoj dobi javljaju na tretman u odnosu na ovisnike o ilegalnim PAS.

Tabela broj 26. Krvlju prenosive infekcije kod novootkrivenih pacijenata 2022./2023. godina		
Godina	2022	2023
HCV pozitivni	0	0
HBV pozitivni	0	0
HIV pozitivni	0	0

U 2023. godini nastavljen je trend malog broja pacijenata sa HCV infekcijom u populaciji ovisnika što je ubjedljivo najniža stopa infekcije u bliskom i daljem geografskom okruženju. U sklopu redovnih dijagnostičkih procedura na odjeljenju detoksa i dalje se vrši pojačan nadzor nad ovom grupom pacijenata kako bi se ovaj trend očuvao a možda i unapredio. Veoma je ohrabrujuće sa epidemiološkog i javnozdravstvenog aspekta da i dalje nemamo ovisnika zaraženih virusom HIV-a. Niti oboljelih kod novoregistrovanih pacijenata koji se javljaju na tretman. Ovi podaci dodatno dobijaju na značaju u pandemijskom javnozdravstvenom okruženju.

Tabela broj 27. Broj intravenskih ovisnika 2022./2023. godina		
Godina	2022	2023
Broj intravenskih ovisnika	8	2

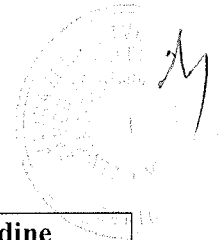
Zabilježen je pad broja tretiranih intravenskih ovisnika. Dijelom na to ima i utjecaj pravovremeno uključivanje u terapijski program, iako je povećan broj pacijenata koji se tretiraju na detoxu.

Tabela broj 28. Trajanje hospitalizacije 2022./2023. godina		
Godina	2022	2023
Minimalno bolničkih dana	2	1
Maksimalno bolničkih dana	70	75
Prosječno bolničkih dana	28,50	26,24

Zbog povećanog broja ovisnika sa dvojnog psihijatrijskom dijagnozom, te alkoholičara sa oštećenjima somatskog i duševnog zdravlja, povećanjem broja ovisnika o tkz. novim drogama koji zahtjevaju specifičan tretman poboljšanjem kvalitete, intenziteta i fleksibilnosti tretmana došlo do produženja trajanja tretmana što je i očekivano.

Tabela broj 29. Doza metadona na prijemu 2022./2023. godina		
Godina	2022	2023
Min doza MT na prijemu	15 mg	20 mg
Max. doza MT na prijemu	100 mg	100 mg
Prosječna doza MT	64,54 mg	57,33

U izvještajnom periodu u odnosu na 2022. godinu, uočava se smanjenje prosječne doze metadona iako se detoksifikacija punim opijatnim agonistima (metadon) odvijala se već standardiziranim i etabliranim procedurama mada ne predstavlja značajna odstupanja.

Godina	2022	2023
Uključeni na Suboxone	3	1

S obzirom na promjenu kriterija za uključivanje u terapiju suboxonom, ista se rutinski provodi u ambulantno polikliničkim uslovima te se zbog toga pacijenti najčešće ne hospitaliziraju. Na detoxu se samo provodi transfer pacijenata sa terapije punim opijatnim agonistima na terapiju parcijalnim agonistima.

Godina	2022	2023
Uključeni na Disulfiram Depo preparat	11	2
Uključen Aripiprazol	4	7

Identična je situacija sa averzivnom terapijom disulfiramom koja se također provodi u ambulantnim uvjetima, pa se pacijenti iz tog razloga rijetko hospitaliziraju. U 2022. godini su uvedeni i novi modaliteti tretmana hroničnih alkoholičara aripiprazolom i topiramatom za tretman osnovnog oboljenja i održavanje farmakološki potpomognute remisije.

Godina	2022	2023
Trajanje detoksifikacije/dana	34,45	28,05

Prosječno trajanje detoksifikacionog procesa u toku 2023. godine blago je smanjen zbog manjeg broja pacijenata na Odjeljenju.

Godina	2022		2023	
	Prvi	Kontrolni	Prvi	Kontrolni
Opće-medicinski pregledi	78	390	73	365
Psihijatrijski pregledi	78	390	73	365
Neurološki pregledi	78	390	73	365
UKUPNO PREGLEDA	234	1170	219	1095

Godina	2022	2023
Sastanak terapijske zajednice	55	104
Klinički intervju	71	73
Jutarnji raport	145	261
Grupna psihoterapija	73	104
Procjena intelektualnih sposobnosti	71	70
Eksploracija ličnosti-procjena structure ličnosti	52	70
Ispitivanje pojedinih psihičkih funkcija	12	60
Psihološko savjetovanje porodice	34	52

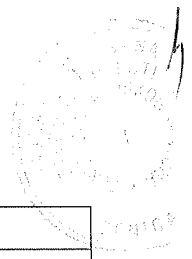
Davanje psihološke analize i nalaza	74	73
Psihološko savjetovanje i individualna psihoterapija	157	100
Praćenje psihoterapijskog efekta	8	100
Ukupno	742	1067

Tabela broj 35. Socioterapijske usluge na Detoksu 2022./2023. godine		
Godina	2022	2023
Socioterapija individualna	88	80
Socioterapija grupna	57	50
Edukativna grupa	57	40
Sociopedagoška grupa	57	50
UKUPNO	259	220

Tabela broj 36. Struktura grupne terapije 2022./2023. godine		
Godina	2022	2023
Edukativne grupe med.tehničara	122	365
Suportivne grupe med.tehničara	121	365
Posjete iz terapijskih zajednica	10	7
Muzikoterapija	89	153
Radna terapija	73	148
Art terapija	74	98
Ostali vidovi okupacione terapije	96	70
UKUPNO	575	1206

Tabela broj 37. Struktura patologije na Detoksu 202./2023. godine		
Godina	2022	2023
Ovisnost o opijatima F11.2	24	24
Ovisnost o sedativima F13.2	1	0
Ovisnost o analgeticima F19.2	18	24
Alkoholizam F10.2	30	21
Ovisnost o kanabinoidima F12.2	2	0
Ovisnost o stimulansima F13.1	3	4
Ukupno	78	73

Uočava se klontinuitet i u strukturi patologije iako je u izvještajnom periodu manji broja tretiranih ovisnika o alkoholu. U bliskoj budućnosti se očekuje rapidan porast broja tretiranih ovisnika o stimulansima koji postaju predominantna podgrupa ovisničke populacije, pa će shodno tome biti neophodno kreirati novi modalitet tretmana za ovu skupinu pacijenata koji je umnogome različit od tzv. klasičnog adiktološkog pristupa.

Tabela broj 38. Broj bo dana u periodu januar-december 2023		
Godina	2022	2023
Ukupno	1970	1916

Zadržan je kontinuitet u broju b/o dana.

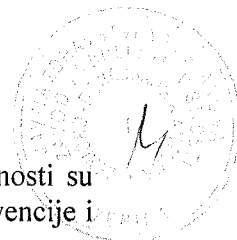
Tabela broj 39. Iskorištenost posteljnog fonda 2022/2023. u periodu		
Godina	2022	2023
Ukupno	96,21%	89,4%

Tabela broj 40. Otpusti sa Detoksa prema načinu odlaska 2022./2023. godine		
Godina	2022	2023
Regularan otpust	33 (86,84%)	58 (79,00%)
Samovoljni prekid tretmana	5 (13,16 %)	2 (4,00%)
Prekid tretmana zbog kršenja terapijskog ugovora	0	13 (17,00%)

U 2023. godini ostvareni su svi planirani ciljevi u tretmanu pacijenata uprkos otežavajućim okolnostima vezanim za ljudske resurse. Struktura psihijatrijskog komrbiditeta ukazuje na porast ukupnog broja tretiranih pacijenata sa dvojnou psihijatrijskou dijagnozou s time da u tome predominiraju poremećaji ličnosti F 60-F69 iako je sve veći broj pacijenata sa poremećajima afekta (F30-39), stresou izazvanih poremećajia (F41-49) uključujući tu i PTSD, te psihotičnih poremećajia (F20-29). Također je povećan broj tretiranih komplikacijia alkoholne ovisnosti i ovisnosti o psihoaktivnim supstancama, a naročito komplikacijia ovisnosti o novim dizajnerskim drogama koje se mogu adekvatno i učinkovito tretirati samo u specijaliziranim zdravstvenim ustanovama.

III SLUŽBA ZA PSIHOSOCIJALNI TRETMAN

III. 1. ODJELJENJE ZA PREVENCIJU I SAVJETOVANJE

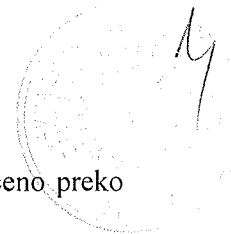
U okviru strategije primarne prevencije Odjeljenja za prevenciju i savjetovanje, aktivnosti su planirane i realiziraju se kroz programe u dvije razine, i to kroz programe i projekte prevencije i istraživačke projekte. U Strategiji Odjeljenja za prevenciju i savjetovanje, a kroz program primarne prevencije cilj je uključiti što veći broj adolescenata i mladih sa ciljem sprječavanja upotrebe "prve droge". Pravilan odgoj, strukturirano sazrijevanje ličnosti, afirmacija znanja su najzreliji oblici prevencije narkomanije i svih oblika ovisnosti. Stalnom provedbom organiziranih primarno-preventivnih odgojno-obrazovnih programa moguće je veliki dio još zdrave populacije djece i mladih zaštititi i odvratiti od započinjanja uzimanja sredstava ovisnosti. Najgori stav omladine, kao populacije kada i započinju prvi koraci oko uzimanja psihoaktivnih sredstava, jeste da je „droga bezopasna“. U tom kontekstu i Zavod za bolesti ovisnosti prepoznaje svoju ulogu i definira strategiju.

Cilj aktivnosti Zavoda u oblasti primarne prevencije je spriječiti ili smanjiti potrebu za uzimanjem droga, dok smanjenje dostupnosti rade organi MUP-a, sudovi, odnosno represivni sistemi u kontroli svih vidova socijalnog otklona. Sa tim institucijama ostvarujemo veoma dobru i komplementarnu saradnju. Preventivni programi Zavoda su usmjereni prema sljedećim ciljanim sredinama: kanton i općine, sistem obrazovanja, sistem sportskih udruženja, sistem vjerskih zajednica, studenti, i opća populacija. Vrste programa su: opća edukacija, edukacija edukatora, razvoj zdravih životnih stilova mladih, poticanje sportskih aktivnosti i omasovljavanja sporta, izrade edukativnih resursa (dokumentarni filmovi, brošure, itd.), izdavačka djelatnost, kampanje, web-informisanje, medijske aktivnosti, naučna djelatnost, preventivna politika, savjetovalište I naravno već pomenuta intenzivna saradnja sa mupom I ministarstvom sigurnosti. Cilj Odjeljenja je dostaviti edukativnu informaciju tako da bude dostupna većini stanovnika kantona. Najveći dio aktivnosti Odjeljenja vezan je za školski sistem. Prije početka školeske godine osmišljaju se i pišu projekti primarne prevencije u školama, te se isti šalju prema Pedagoškom zavodu i Ministarstvu za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko- dobojskog kantona, na odobrenje. Pisanje projekata realizovano je u avgustu mjesecu 2023. godine.

III 1. 1. Edukacija učenika od 13 do 18 godina

Obzirom da je preventivne aktivnosti među učenicima najefikasnije provoditi u saradnji sa školama, neophodna je saradnja sa Pedagoškim zavodom, njihovo odobrenje kao i uspostavljanje saradnje sa školskim menadžmentom da ove aktivnosti budu usklađene sa nastavnim programima i da ne remete redovni rad u školama. Program edukacije je kontinuiran i provodi šesnaest godina. U izvještajnom periodu je obavljeno niz edukacija sa učenicima, a kroz projekat „Prevencija bolesti ovisnosti kod učenika uzrasne populacije od 13 – 18 godina. U ovoj godini realizovano je 14 edukacija i to: u OŠ "OŠ" Hasan Kjačija Pruščak"- Zenica, Tehnička škola - Zenica, Katolički školski centar "Don Bosco" - Žepče, OŠ "Omer Musić"- Kakanj, Mješovita srednja škola - Maglaj, OŠ" Mustafa Mulić"- Tešanj, Srednja mješovita škola: "Mehmedalija Mak Dizdar"- Breza, OŠ" Mak Dizdar" - Zenica, OŠ "Kulin Ban" - Visoko, OŠ "Miroslav Krleža" - Zenica, Ekonomska srednja škola - Zenica, OŠ "Meša Selimović" – Zenica, OŠ „Vladimir Nazor“, JU MSŠ „Hazim Šabanović“ Visoko, OŠ „Enver Čolaković Nemil“, OŠ „Ahmed Muradbegović“ Stranjani, OŠ „Prva osnovna škola“ Zavidovići, Gimnazija Rizah Odžekčić Breza, Medresa Visoko, Srednja mješovita škola Kakanj. U nekim školama pored predavanja održane su i radionice. Ove godine je na zahtjev škole OŠ „Meša Selimović“ Zenica

u istoj održano više edukacija. Ukupno je tokom ove godine u ovu edukaciju uključeno preko 1200 učenika.

Vrsta usluge	2021.	2022.	2023.
Broj edukacija i radionica	49	62	50+18
Ukupno učesnika	406	1421	1650
Podijeljeno materijala (letak, Bilten, afiša i slično)	406	1421	1650

III 1.2. Edukacija Vijeća učenika – vršnjačka edukacija

Projekat “Edukacija mladih edukatora” izrađen je u suranji sa Osnovnom školom “Enver Čolaković” Janjići, područnom školom u Gnjusima i Lašvi. Ovim projektom edukovano je 26 mladih edukatora, koji su zajedno sa predstavnicima Odjeljenja za prevenciju i savjetovanje Zavoda, edukovali svoje vršnjake u 13 odjeljenja pomenutih škola. Ovim projektom edukovano je oko 300 učenika.

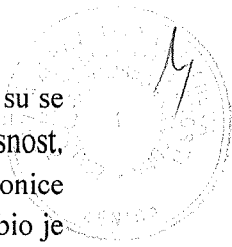
Projekat se provodi više do deset godina u kontinuitetu. Osnovna ideja projekta je da članovi Vijeća nakon provedene edukacije istu repliciraju u svojim odjeljenjima, tj. vršnjaci će educirati vršnjake. Ideja se zasniva na zvaničnim protokolima rada Vijeća učenika. Članovi Vijeća učenika su pored znanja dobili i printane materijale čime su im kompetencije značajno pojačane. Projekat se prema planu implementira u svim općinama Zeničko-dobojskog kantona. Edukacija učenika rađena je u: OŠ „Omer Mušić“ Kakanj, Tehnička škola Zenica, Mješovita srednja škola Maglaj, OŠ “Kulin Ban” Visoko, Ekonomska srednja škola Zenica, OŠ “Meša Selimović” Zenica, OŠ “Vladimir Nazor” Zeinica, Gimnazija Kakanj, Prva osnovna škola Zavidovići.

U ovoj godini imali smo nešto manji broj edukacija Vijeća učenika ali povećan broj edukacija roditelja i Vijeća roditelja.

Vrsta usluge	2021.	2022.	2023.
Broj radionica	41	53	32
Ukupno učesnika	1025	1325	950
Podijeljeno materijala (letak, Bilten, afiša i slično)	1025	1325	950

III 1.3. Edukacija Vijeća roditelja i roditelja

U skladu sa preventivnom politikom Zavoda za bolesti ovisnosti ZDK, veliki značaj se pridaje i radu s roditeljima. Svrha ovakvih edukacija jeste pravilno educiranje roditelja o opasnosti psihoaktivnih supstanci, te davanje informacija o tome kako njihova djeca gledaju na problematiku koju kroz edukacije obrađujemo. Ovom suradnjom omogućavamo roditeljima da, uz našu podršku, riješe eventualne postojeće nedoumice ili pitanja kako da se, kao roditelji, nose sa izazovima kojima su njihova djeca u današnjem vremenu izložena. Zbog povećane zainteresovanosti roditelja za edukacijama ove vrste, ove godine započeo je pilot projekat

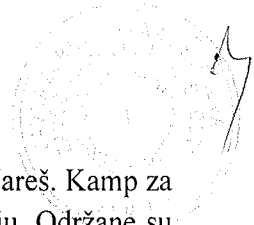
“Edukacija Vijeća roditelja i roditelja Osnovne škole “Vladimir Nazor” Zenica. Edukacije su se pripremale i realizovale u skladu sa interesima i trenutnom problematikom vezanom za ovisnost. Obzirom da je škola, odnosno Vijeće roditelja, ravnopravni partner u ovom projektu, radionice su bile prilagođene potrebama i trenutnoj problematici u odjeljenjima. Cilj ovog projekta bio je podizanje svijesti roditelja u vezi problema eksperimentisanja i ovisnosti među mladima kao i informisanje roditelja, ali i prikupljanje informacija od roditelja o novim trendovima ovisničkih ponašanja među mladima. Sve edukacije realizovalo je Odjeljenje za prevenciju i savjetovanje Zavoda. Broj održanih edukacija je 25 sa preko 625 roditelja. Obzirom da je prethodnih godina odaziv roditelja bio skroman, ovaj projekat se smatra uspješnim i potrebnim. Odjeljenje za prevenciju i savjetovanje Zavoda će u narednom periodu nastaviti sa sprovođenjem ovog projekta. Pored ovog projekta, održane su i edukacije Vijeća roditelja u školama OŠ “Meša Selimović” i OŠ “Edhem Mulabdić” iz Zenice. Također, u OŠ” Meša Selimović” su održane četiri edukacije roditelja. **Održana je ukupno 31 edukacija Vijeća roditelja i roditelja u kojim je educirano oko 775 roditelja.** (za razliku od predhodne godine kada je edukovano svega oko 30-tak roditelja)

III 1.4. Kontinuirana edukacija učenika u Zavodu

Zavod su posjetili učenici OŠ “Musa Ćazim Ćatić” u Zenici, učenici OŠ “Vladimir Nazor” Zenica I učenici Medicinske škole Zenica te obišli prostorije Zavoda i dobili usmene odgovore na postavljena pitanja. U okviru posjete, učenici su upoznati sa radom Zavoda i sa specifičnostima bolesti ovisnosti. Učenicima su se obratili ljekar neuropsihijatar, psiholog, socijalni pedagog i glavni medicinski tehničar. Posjeta je bila i od strane studenata IV godine studija Socijalne pedagogije UNZE. Petnaest studenata je imalo priliku spoznati nova znanja iz oblasti Tretmana ovisnosti. Studentima je prezentovan rad Detoxa i imali su priliku prisustvovati edukativnoj grupi sa pacijentima koji su se u tom momentu nalazili na Odjelu. Prisustvo grupi organizovano je uz odobrenje pacijenata. Istovremeno i studenti Univerziteta u Bihaću, IV godina odsjeka Socijalna pedagogija, prošli su istu vrstu edukacije putem zoom aplikacije i tema je bila ista: Tretman ovisnosti i rad Zavoda za bolesti ovisnosti ZDK. **U izvještajnom period bilo je, više nego duplo u odnosu na predhodnu godinu, oko 100 učenika koji su posjetili Zavod u cilju kontinuirane edukacije.**

III 1.5. Edukacija izviđača

U sklopu preventivnih aktivnosti koje provodi Odjeljenje za prevenciju i savjetovanje Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona realizovao je radionice s učesnicima Ljetnog kampa Saveza izviđača grada Zenica na Boračkom jezeru. Projekat je izrađen i potpisan od strane predsjednika Saveza izviđača Zenica i od strane direktora Zavoda. Cilj ovog projekta jeste pravilna informisanost mladih o štetnostima psihoaktivnih supstanci i rizičnih oblika ponašanja koji sa sobom kao rezultat donose ovisnosti, kako hemijske tako i nehemijske, te osvještavanje važnosti prevencije ovisnosti i jačanje osobnih kapaciteta mladih kako bi što lakše se izborili sa svim opasnostima i porocima koji su sve prisutniji u zajednici. Također, ovim projektom se nastoji mlade ohrabriti da naučeno tokom ovog projekta prenesu i široj zajednici kako bi prevencija ovisnosti svoj put pronašla do što većeg broja mladih. Projektom su realizovane edukacije u 4 smjena Ljetnog kampa. Edukacijama je obuhvaćeno oko 250 učesnika kampa, mladih uzrasta od 13 do 18 godina. Radionice su trajale 45 minuta, a realizovao ih je stručni tim Zavoda. Projekat je realizovan u sedmom i osmom mjesecu 2023. godine. Ostvarena je i

saradnja sa Odredom izviđača “Zvijezda” Vareš i udruženjem „Moja prva nota“ Vareš. Kamp za djecu od 11- 15 godina održan je na Planinarskom domu “Budozelj” na Budozelju. Održane su dvije radionice u trajanju od sat vremena. Ovim projektom edukovano je 100 izviđača i mladih udruženja „Moja prva nota“. Također, Odjeljenje za prevenciju i savjetovanje dalo je svoj doprinos u pisanju Projekta za realizaciju kampa.

III 1.6. Kontinuirana prevencija i promocija putem interneta

a) Facebook stranica: <https://www.facebook.com/Zavodzaovisnosti/>

Cilj je da pomoću elektronskih medija i novog načina komuniciranja lakše i brže dopremo do mlađe populacije i ponudimo preventivne programe. Na profilu i stranici su ponuđeni obimni pisani materijali Zavoda. Mjesečno je visok broj posjeta što ukazuje na značajan porast u odnosu na statistiku iz prethodnog perioda. Također, broj pratilaca stranice raste kontinuirano raste i vidljiv je broj novih pratilaca mjesečno. Putem ove stranice posjetioci postavljaju pitanja koje administratori usmjeravaju ka određenom profilu stručnjaka, a potom se odgovor dostavlja posjetiocu. Posjetiocu su većinom iz Bosne i Hercegovine, ali i iz SAD, Srbije, Makedonije, Hrvatske, Švicarske, Njemačke, Crne Gore, Austrije, Italije, Turske, Slovenije, Kuvajta, Palestine, Australije, Afganistana, Češke Republike, Kosova, itd. Tokom pandemije na stranicu su se svakodnevno postavljali edukativni članci, a posjetiocima naše facebook stranice ponuđena je i savjetodavna pomoć. Na našu facebook i web stranicu redovno se objavljuju sve aktivnosti JZU Zavod za bolesti ovisnosti ZDK, te blagovremeno obavještava stanovništvo o svim aktivnostima koje slijede. U više navrata objavljujvana je informacija da populacija iz zajednice može da se javi u messenger ukoliko treba neku informaciju ili pomoć. Obzirom na povećan broj objava na web i facebook stranici, povećan je i broj pratilaca, posjetioca i reakcija na objave.

b) Youtube kanal: <https://www.youtube.com/user/zedoovisnost>

Obzirom da Zavod usmjerava značajne aktivnosti i na izradu video materijala otvoren je kanal na stranici youtube na kojem se mogu naći i pregledati ti materijali. Kanal je povezan sa web stranicom. Kanal se kontinuirano osvježava novim video materijalima koji su produkt stručnih lica Zavoda. Na youtube kanalu Zavoda redovno se objavljuju i autorski video uradci uposlenika Zavoda putem kojih se stanovništvu prenose poruke vezane za teme i oblasti kojima se ustanova bavi.

c) Wikipedia:

http://bs.wikipedia.org/wiki/Zavod_za_bolesti_ovisnosti_Zeni%C4%8Dkodobojskog_kantona

Kako bi usluge i aktivnosti Zavoda bile dodatno prepoznate i tako povećali svijest većeg broja osoba o važnosti rane prevencije Zavod je postavio informaciju i na popularnoj elektronskoj enciklopediji Wikipedija. Tu su prisutne sve osnovne informacije o ustanovi i njenom radu, te na taj način posjetioci mogu brzo dobiti osnovne podatke kako da dođu u kontakt s ustanovom.

d) Googlemaps

I ova aktivnost je pokrenuta kako bi Zavod bio dodatno vidljiv i dostupan u pravcu rane prevencije. Zavod se može locirati preko ove internet usluge što olakšava dostupnost informacija koje su potrebne našim korisnicima i saradnicima.

III 1.7. Izrada kratkih edukativnih videa

U 2023. godine izrađena su četiri kratka edukativna videa povodom obilježavanja Svjetskog dana borbe protiv alkoholizma i povodom obilježavanja Svjetskog dana borbe protiv pušenja. Videa su postavljena na facebook i web stranici Zavoda. Cilj videa je edukacija šire populacije o štetnostima upotrebe alkohola i cigareta. Ova videa su plasirana i putem medija što je doprinijelo širenju svijesti i informacija o štetnostima alkohola i duhana.

III 1.8. Promotivne i izdavačke aktivnosti

Časopis Bilten

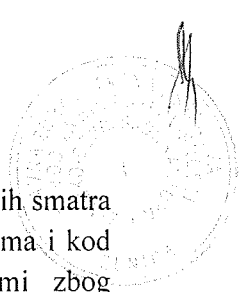
Pripremljen je, dizajniran i odštampan novi broj glasila Bilten, broj 31. I Bilten broj 32. Ovo je 18. godina kako časopis izlazi. Bilten ima i svoj ISSN broj. Distribuiraju se u različite institucije, a dostupan je i u elektronskoj formi. Također obavezni primjerci se dostavljaju Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci BiH. Štampa se u tiražu od 300 komada. Bilten je koncipiran po preciznim uputama pisanja stručnih radova što mu dodatno povećava kredibilnost i otvara mogućnost većeg broja stručnjaka iz drugih institucija koji će svoje radove objavljivati u njemu. Pored distribucije u različite institucije, Bilten je dostupan i široj populaciji kako kroz direktnu distribuciju na terenu tako i putem web stranice Zavoda.

Afiše: U izvještajnom periodu, doštampane su već postojeće afiše (Bihevionalne ovisnosti, Ovisnost o internetu, Ovisnost o kockanju, Marihuana-zanemarena droga, Da li moj sin, kćerka,... uzima neke droge, Nargila-opasna zabava mladih). Pisane su kao informativno-edukativno štivo, te su štampane po 500 primjeraka. Štampane su i nove afiše „Ko Snusa, taj gubi“ i „Reci NE alkoholu“, također po 500 primjeraka (ukupno 4000 afiša). Štampana je brošura „Moja priča o liječenju“ pisana od strane pacijenta Zavoda pod supervizijom stručnog tima ustanove. Brošura je štampana u 200 primjeraka te distribuirana stanovništvu tokom obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv zloupotrebe droge. U okviru promotivnih aktivnosti, sa logom Zavoda, štampane su majice u 50 primjeraka, hemijske olovke u 300 primjeraka, vrećice u 100 i baloni u 500 primjeraka te podijeljene volonterima i građanima u sklopu obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv zloupotrebe droge (Ukupno 950 primjeraka promotivnog materijala). Edukativni kviz: U okviru obilježavanja Svjetskog dana nepušenja i Svjetskog dana borbe protiv alkoholizma, osmišljeni su mini kvizovi za provjeru znanja o konzumiranju cigareta i alkohola, kao i za edukaciju o štetnim posljedicama njihovog konzumiranja, te isti postavljen na facebook stranicu Zavoda. Cilj ovih kvizova jeste educiranje stanovništva i osvještavanje koliko toga znamo ili ne o konzumiranju cigareta i alkohola što dodatno pojedinca usmjerava na dublje razmišljanje o ovim temama i tačno informisanje.

III 1.9. Istraživanja

Istraživanje o SNUS-u

Istraživanjem je obuhvaćeno 1105 učenika dvije osnovne i dvije srednje škole na području grada Zenice. Istraživanje se odnosilo na podatke; da li učenici znaju šta je Snus, da li znaju gdje se u našem gradu može kupiti Snus, koje su lokacije za kupovinu, da li im je neko ponudio da probaju Snus, da li su ga probali, da li je neko od njihovih prijatelja probao Snus, poznaju li stariju osobu da ga konzumira, smatraju li da je Snus štetan i opasan, da li neko njima poznat ima određene probleme zbog konzumiranja Snus-a te da navedu koji su to problemi.

Podaci istraživanja ukazuju na to da učenici znaju šta je zapravo Snus i da veći broj njih smatra da je on štetan. Međutim, podaci su također pokazali da je on prisutan među učenicima i kod gotovo polovine učenika neko od prijatelja ga konzumira. Navedeni problemi zbog konzumiranja Snusa su: vrtoglavica i povraćanje, mučnina i bolovi, ovisnost, omamljenost i nervoza.

III 1.10. Saradnja s medijima

Zavod veliku pažnju posvećuje medijima jer predstavljaju vrstan put za prevenciju. Kontakti i saradnja sa medijima se održava u nivou proteklih godina. U tom kontekstu je ostvarena aktivna saradnja sa RTV Federacije, FENA, RTV Zenica, BHRT, NIP Naša riječ, Zenicablog, Zdici.info, Radio Zenit, RTV Visoko i TV Kakanj. Sve aktivnosti Odjeljenja za prevenciju i savjetovanje su medijski popraćene i predstavljene široj javnosti, putem navedenih medija.

III 1.11. Kampanje

a) Svjetski dan borbe protiv alkoholizma – 01.04.

Ova aktivnost je obilježena putem edukativnog videa koji su snimila stručna lica Zavoda, te isti objavljeni putem web, facebook stranice i putem elektronskih i štampanih medija.

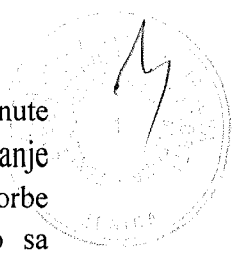
Također je povodom obilježavanja ovog dana u tržnom centru Shopping City organizovano edukativno i zabavno druženje s građanima Zenice, a sve u saradnji sa Centrom za edukaciju mladih - CEM, njihovim volonterima i mladim edukatorima Srednje mješovite škole "Mladost" iz Zenice. U okviru ove aktivnosti, objavljen je članak u Našoj riječi.

Svjetski dan nepušenja – 31.05.

Ova aktivnost je obilježena putem jednog edukativnog videa koji je snimljen od strane stručnog lica Zavoda, te je objavljen na facebook stranici Zavoda.

Kampanja povodom Međunarodnog dana borbe protiv zloupotrebe droga 26.06.

Tokom mjeseca juna se kontinuirano obilježava Međunarodni dan borbe protiv zloupotrebe droga. U okviru ove kampanje tim Odjeljenja za prevenciju i savjetovanje posjetio je sljedeće općine/gradove u Ze-do kantonu: Kakanj, Visoko, Breza, Žepče, Zavidovići, Maglaj, Doboj Jug i Tešanj. Posjete su koncipirane kao jednodnevne, terenske aktivnosti. Ove godine, posjete u općinama i gradovima Zeničko-dobojskog kantona organizovane su u dva tima što je doprinijelo bržoj distribuciji informacija i promo materijala stanovništvu. U sklopu ove kampanje štampano je 500 balona s logom i imenom ustanove, hemijske olovke, majice, vrećice kao i već pomenute afiše i brošura. Sav materijal je ravnomjerno distribuiran na terenu. Sve aktivnosti su bile popraćene od strane medija u vidu najava aktivnosti putem web portala, televizijskih priloga, radio gostovanja, te emisija na temu prevencije ovisnosti. Centralna manifestacija je upriličena u Zenici 26.06., a punkt je postavljen na Kamberovića polju, ispred šoping centra. Posjetama općinama/gradovima Ze-do kantona ostvaren je glavni cilj, a to je razgovor sa širom populacijom, te stavljanje na raspolaganje našeg stručnog osoblja za sva pitanja i nedoumice vezane za konkretnu problematiku kojom se naša ustanova bavi. Također, u okviru kampanje obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv zloupotrebe droga, tim Zavoda je u saradnji sa Centrom za edukaciju mladih Travnik posjetio JU Centar za socijalni rad Travnik. Svrha posjete je bila razvijanje saradnje, razmjena informacija, stručnog znanja i iskustva u oblasti liječenja,

rehabilitacije i resocijalizacije ovisnika o psihoaktivnim supstancama. U sklopu pomenute kampanje JZU Zavod za bolesti ovisnosti ZDK učestvovao je u realizaciji aktivnosti i kampanje pod nazivom: "Uvijek postoji izbor-biraj sport", a povodom 26.6. Međunarodnog dana borbe protiv zloupotrebe droga koju je organizovao Odbojkaški klub Čelik-Volley zajedno sa Upravom policije MUP ZDK i Institutom za zdravlje i sigurnost hrane. Ovim povodom dana 24.06.2023. godine organizovan je odbojkaški turnir. Tokom trajanja turnira, posjetioci turnira i građani su imali priliku družiti se sa stručnim timom i dobiti korisne informacije na info pultu Zavoda kao i edukativno-zabavne materijale i prigodne poklone koje su dijelili volonteri-mladi edukatori Srednje mješovite škole "Mladost" Zenica. Sve aktivnosti su objavljene na facebook stranici Zavoda.

III 1.12. Saradnja sa udruženjima

Saradnja s udruženjima je nastavljena, a to su:

- a) Centar za edukaciju mladih – CEM Travnik
- b) Odbojkaški klub- Čelik Volley
- c) Savez izviđača Grada Zenica

III 1.13. Preventivna politika

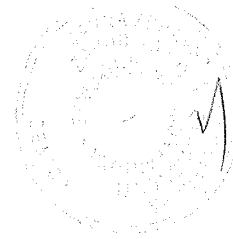
Zavod svoje preventivne programe bazira na dokumentima:

- a) Državna strategija nadzora nad opojnim drogama, sprječavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Bosni i Hercegovini za period 2018.-2023.
- b) Strategija omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2018.-2022. godine, te
- c) Strategija univerzalne prevencije JZU Zavod za bolesti ovisnosti ZDK.

U skladu sa postojećim dokumentima kao i iskustvima Zavoda urađena je Strategija univerzalne prevencije JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona. U Strategiji su postavljeni ciljevi, načela i napravljen je osvrt na dosadašnje stanje rasprostranjenosti ovisnosti među mladima u općoj populaciji. Kroz Strategiju su definisane mjere univerzalne prevencije koje provodi Zavod: obim i doseg istraživačkih aktivnosti, edukacija učenika, roditelja i edukatora, rad sa općom populacijom kao i izrada preventivnih materijala. Također, je postavljen osnov za razvoj mreže za prevenciju ovisnosti na lokalnom i kantonalnom nivou.

III 1.14. Saradnja u Zavodu

Zbog potreba interne preraspodjele član Odjeljenja je učestvovao u radu Odjeljenja za stacionarni tretman, Ambulante Zavoda, kao i na poslovima vezanim za reakreditaciju Zavoda (AKAZ). Kao i ostvarena recipročnost, u odjeljenje za prevenciju su se uključivali i preraspoređivali uposlenici drugih odjela radi uspješnosti u realizaciji postavljenih zadataka u odjeljenju za primarnu prevenciju.

III 2 . ODJELJENJE ZA BIHEVIORALNE OVISNOSTI

Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti pokriva široku i rastuću oblast bihevioralnih ovisnosti koje se, za razliku od bolesti ovisnosti koje su vezane za unošenje u organizam neke supstance koja stvara ovisnost, pokazuju kroz ponavljajuće neprihvatljive oblike ponašanja. Nazivaju se još ponašajne ili nehemijske ovisnosti. Medicinski dijagnostički modeli koji se u svijetu trenutno koriste, ovisnosti o ponašanju posmatraju kao potpuno novu klasu ovisnosti.

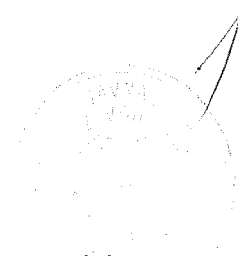
Tako je u DSM-V klasifikaciji, uključena kategorija ovisnosti o kockanju, a ovisnost o video-igramama, računarskim igrama i on-line igrama igrama je od 2018. godine od strane Svjetske zdravstvene organizacije uključena u njihovu međunarodnu klasifikaciju bolesti. Nakon dobijanja saglasnosti od Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojski kantona za provođenje preventivnih i istraživačkih aktivnosti u školama za školsku 2022/23 godinu krenulo se sa potpunom primarnom prevencijom bihevioralnih ovisnosti u školama Zeničko-dobojskog kantona, a pismom podrške broj: 10-34-13852/23 od 20.09.2023. godine odobren je nastavak projekta i u novoj školskoj godini. Rad odjeljenja za bihevioralne ovisnosti je, rukovodeći se strateškim planom odjeljenja, provoden kroz istraživanje (za stvaranje stvarnog uvida u prisutnost otklona u ponašanju) i rad na podizanju svijesti o štetnosti ovih oblika ponašanja, gdje je granica između korisnog i šetnog upotrebljavanja navedenih ponašajnih obrazaca mladih osoba. Ove aktivnosti su najčešće kombinovane sa aktivnostima odjeljenja za primarnu prevenciju. Vidovi rada će biti u narednom tekstu prezentovani.

Radionice “Bolje se družiti uživo”

Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti je za školsku 2022/23. godinu realizovalo je novi projekat radionica za prevenciju ovisnosti o igricama, internetu i društvenim mrežama. Ovisnost o igricama, internetu i društvenim mrežama je bihevioralna ovisnost koja uključuje ovisničko ponašanje. Prema do sada dostupnim informacijama, ova ovisnost najteže pogađa djecu i mlade. Dosadašnja istraživanja provedena od strane JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona na populaciji mladih našeg kantona pokazuju da većina provodi dnevno više od maksimalno zdravstveno preporučenih tri sata na internetu. Rezultati pokazuju da ispitanici najčešće provode vrijeme na internetu u svrhu zabave od 3 do 5 sati dnevno, dok je čak 29% ispitanika izjavilo da na internetu u svrhu zabave provede preko 5 sati dnevno. Ispitanici izvještavaju o percepciji negativnih posljedica boravka na internetu (82,6%), a sa ponašanjem se nastavlja uprkos svjesnosti o negativnom aspektu istog. Negativne komentare i ismijavanje kao vid cybernasilja je doživjelo 23.14% ispitanih mladih osoba. JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona je realizovao je projekt održavanja radionica kojima bi se djeci i mladima ukazalo na opasnosti pojave ovisnosti zbog predugog boravka na internetu, te ponudilo poželjnije rješenje za druženja i socijalizaciju kroz provođenje vremena uživo. Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojski kanton pismom podrške broj: 10-34-14369/22 od 11.10.2022. godine odobrilo je provođenje projekta radionica “Bolje se družiti uživo” direktno u školama, a pismom podrške broj: 10-34-13852/23 od 20.09.2023. godine odobren je nastavak projekta i u novoj školskoj godini. Radionice su namjenjene učenicima osnovnih škola. Za potrebe rada je osmišljen i štampan radni materijal koji izgledom podsjeća na slikovnicu i veoma je prilagođen kako aktivnostima u okviru radionice, tako i potrebama i željama djece. Radionice su u izvještajnom periodu provedene u sljedećim školama:

- OŠ “Miroslav Krleža”, Zenica; - OŠ “Hamza Humo” Babino, kao i područna škola Seoci,
- OŠ “Skender Kulenović”, Zenica skupa sa područnom školom Klopče;
- OŠ “Musa Ćazim Ćatić”, Zenica sa područnom školom Blatuša;

- Prva osnovna Montessori škola, Zenica;
- OŠ "Meša selimović", Zenica;
- OŠ "Hasan Kĳafija Pruščak", Zenica;
- OŠ "Aleksa Šantić", Zenica;
- OŠ "Vladimir Nazor", Zenica;

Svaka planirana pojedinačna radionica je održana u terminu jednog školskog sata, a termini su određeni u dogovoru sa svakom školom učesnicom projekta pojedinačno.

Ukupno je do kraja septembra 2023.godine u osnovnim školama održano 34 radionice koje su obuhvatile 632 učenika.

Radionice za srednjoškolsku populaciju „Kad ponašanje postane ovisnost – kockanje sa životom“

U izvještajnom periodu realizovan je projekat „Utjecaj interneta na slobodno vrijeme i mentalno zdravlje adolescenata.“ Pojedinačne radionice su obuhvatale grupe do 10 učenika da bi bile interaktivne i dinamične. Naglasak je bio na mentalnom zdravlju mladih, opasnostima ovisnosti o internetu i načinima kako prevladati žudnju za boravkom na internetu. Također realizovan je projekat pod nazivom „Kad ponašanje postane ovisnost – kockanje sa životom“ namjenjene učenicima srednjih škola u sklopu edukacije o bihevioralnim ovisnostima, sa naglaskom na kockanje, te ovisnost o internetu i društvenim mrežama. Epidemiološko istraživanje o svim oblicima ovisnosti provedeno u trećim razredima srednjih škola Zeničko-dobojskog kantona (N=563) je pokazalo da 35,2% mladih imaju nekog bliskog prijatelja koji kocka, igra igre na sreću, kladi se i sl., a od tog broja njih 40 ili 7,1% je izjavilo da im se kockaju, igraju igre na sreću, klade se i sl. svi bliski prijatelji ili većina njih. Njih 19 je izjavilo da se često kockaju, a još 5,5% njih od ukupnog broja je izjavilo da se kocka ponekad.

Edukacije roditelja

Organizovana su predavanja za sve roditelje učenika jednog dijela učemika na temu „Uloga roditelja u prevenciji mentalnog zdravlja djece“ gdje se diskutovalo o opasnostima ovisnosti o internetu, te drugim bihevioralnim ovisnostima. U saradnji sa predstavnicima MUP-a, održane su edukaciju dijela roditelja o bihevioralnim ovisnostima, te ukazano na sve opasnosti ovisnosti o internetu.

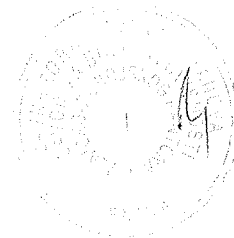
Edukacija pedagoga osnovnih i srednjih škola u Zeničko-dobojskom kantonu

U saradnji sa Institutom za zdravlje i hranu ZDK održane su edukacije za pedagoge svih osnovnih i srednjih škola Zeničko-dobojskog kantona na temu „Bihevioralne ovisnosti“. Webinar je bio interaktivnog karaktera, te je zabilježeno veći broj pitanja, prijedloga i diskusije o temama ovisnosti o kockanju i o internetu među mladima. Zaključak je da se ovoj problematici mora pristupiti organizovano, sistematično i multidisciplinarno.

III 2.1. Istraživanja provedena u izvještajnom periodu

U proteklom period vezanom za izvještavanje, provedena su dva velika istraživanja koja će ponuditi rezultate o zastupljenosti bihevioralnih ovisnosti među populacijom djece i mladih.

- a) Istraživanje „Obilježja igranja igara na sreću i kockanja kod srednjoškolaca u gradu Zenici“ ima za cilj dobijanje uvida u prevalenciju kockanja adolescenata u gradu Zenici, odnosno u njihove navike kockanja, te procjenjivanje koji udio adolescenata je u riziku

razviti, ili su već razvili, probleme s kockanjem ili ovisnost. Ovo istraživanje za cilj ima dobijanje uvida u prevalenciju kockanja adolescenata u gradu Zenici, odnosno u njihove navike kockanja, te procjenjivanje koji udio adolescenata je u riziku razviti, ili su već razvili, probleme s kockanjem ili ovisnost. Sve srednje škole u Zenici su pismeno informisane o početku istraživanja, a svi potrebni materijali su štampani i u dogovoru sa školama su bili distribuirani. Istraživanju je pristupilo više od 1000 učenika srednjih škola.

- b) Istraživanje provedeno u sklopu radionica „Bolje se družiti uživo“ ima za cilj pokazati nam navike i ponašanja mlađeg osnovnoškolskog uzrasta kada je u pitanju internet, te će služiti za procjenu opasnosti razvoja ovisnosti o internetu kod mladih. U toku radionica “Bolje se družiti uživo” djeca su po želji samostalno ispunjavala kratki upitnik. Upitnik je sastavljen od osam pitanja o ponašanju na internetu i preferencijama djece. Sistemska edukacija roditelja, nastavnika i stručnjaka o ovisnosti o internetu i načinima prevencije ključna je za zaštitu djece od negativnih učinaka ove sve više prisutne ovisnosti
- c) Istraživanje o povezanosti kockanja i drugih ovisničkih ponašanja kod adolescenata. Za potrebe ovog istraživanja mi smo iz velike grupe srednjoškolaca odvojili samo one koji su se u upitniku izjasnili da kockaju, njih 50. Za razliku od ukupnog uzorka, u izdvojenom uzorku dominaciju ima muški spol sa 30 mladića, 15 je djevojaka, a 5 se ne izjašnjava o spolnoj pripadnosti. Rezultati pokazuju da srednjoškolci koji su se izjasnili da kockaju, pokazuju sklonost i prema svim drugim ovisničkim ponašanjima. Nargilu konzumira njih 70%, energetska pića 86%, a različite sedative ili druge lijekove za raspoloženje ili smirenje koji im nisu propisani od strane doktora koristi njih 54%. Došli smo do važnih preventivnih preporuka temeljenih na ovom istraživanju: Edukacija o rizicima: Mladi trebaju biti educirani o rizicima koji prate

Saradnja i razmjena iskustava iz oblasti bihevioralnih ovisnosti sa drugim institucijama i udruženjima

U sklopu obilježavanja Svjetskog dana djeteta, u saradnji sa svim spomenutim institucijama, Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti će održati radionicu za učenike devetih razreda osnovnih škola o ovisnosti o internetu. Do sada je održano 4 radna sastanka, te se definišu obaveze svakog od partnera u projektu. U projektu je učešće prijavilo devet osnovnih škola iz Zenice, a osim radionice, Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti će provesti i evaluativni kviz.

Aktivnosti iz oblasti borbe protiv korupcije

Osim radom u Odjeljenju, zaposlenica Odjeljenja za bihevioralne ovisnosti je imenovana odlukom Direktora za koordinatorku ispred Zavoda u timu za antikorupciju Vlade Zeničko-dobojskog kantona. JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona aktivno učestvuje u ispunjavanju svih obaveza i mjera u okviru aktuelno važećeg Akcionog plana za borbu protiv korupcije Vlade Zeničko-dobojskog kantona, te kontinuirano provodi aktivnosti iz oblasti borbe protiv korupcije.

Zakonskim okvirom je regulisano da se šest mjeseci od usvajanja Akcionog plana za provođenje Strategije za prevenciju i borbu protiv korupcije Zeničko-dobojskog kantona za period 2022.-2024. godine trebaju uskladiti interni planovi aktivnosti.

S tim u vezi, koordinatorka za pitanja vezana za borbu protiv korupcije je pripremila Plan implementacije akcionog plana za provođenje strategije za prevenciju i borbu protiv korupcije JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za period 2022.-2024. godina. Ovaj Plan implementacije akcionog plana za provođenje strategije za prevenciju i borbu protiv korupcije je usvojen početkom decembra 2022. godine.

JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona je, takođe, u proteklom periodu proveo niz aktivnosti iz oblasti borbe protiv korupcije u smislu pristupa sagledavanju radnih procesa i identifikaciji rizika koji narušavaju integritet institucije.

Odlukom direktora broj 05-37-591/22 oformljena je Radna grupa za izradu Plana integriteta JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona. U Radnu grupu je imenovano 5 uposlenih (od kojih su jedna pravnik i jedna ekonomistkinja), pa sa koordinatoricom i zamjenicom, Radna grupa broji ukupno 7 članova. Koordinatorica za pitanja antikorupcije je do sada zakazala i održala tri sastanka Radne grupe. Radna grupa je na sastancima započela sa procjenom postojećeg stanja i sagledavanjem mogućnosti za nastanak i razvoj korupcije i koruptivnih ponašanja, etički i profesionalno neprihvatljivih postupaka i drugih nepravilnosti u radu naše ustanove. Za navedenu procjenu je bilo potrebno prikupiti i analizirati svu internu i eksternu dokumentaciju i druge podatke relevantne za procjenu izloženosti institucije rizicima, na čemu se radi. Do sada se utvrdilo postojanje i adekvatnost regulative za sprječavanje nastanka i razvoja korupcije i koruptivnih ponašanja, etički i profesionalno neprihvatljivih postupaka i drugih nepravilnosti u svim oblastima funkcionisanja JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona. Postoji pravna regulativa potrebna za obavljanje navedenog procesa: zakoni, podzakonski akti, interni akti/uputstva/procedure. Sva pravna regulativa je nanovo pregledana i dopunjena, a posebno je ovaj proces bio izažen u toku reakreditovanja ustanove od strane Agencije za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine (AKAZ). Time se postiglo i da postojeća pravna regulativa bude precizna, usklađena i jasna, te istovremeno da sadrži odredbe o odgovornosti i posljedicama za neizvršenje/kršenje obaveza i pravila.

Osim toga, potrebno je bilo prikupiti sve neophodne informacije od strane uposlenih u našoj ustanovi provođenjem ankete putem anonimnog upitnika za procjenu integriteta institucije.

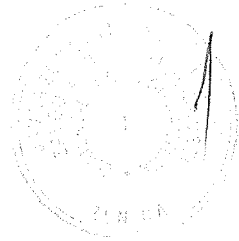
Izrađen je Upitnik koristeći model upitnika za procjenu integriteta pripremljen i izrađen od strane Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije.

Izvršena je dodatno razradila pojedina pitanja. Modifikacija je urađena nakon što se došlo do zaključka da ponuđeni upitnik za zdravstvene ustanove predložen od strane APIK-a ne obuhvata do kraja ono što nama u JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona u potpunosti može poslužiti u sagledavanju radnih procesa i identifikaciji rizika obzirom na veoma specifičan rad sa ovisnicima o narkoticima, alkoholu itd., te specifične radne procese koji se tiču nabavke, skladištenja i naručito svakodnevne podjele medikamentozne, substitucione terapije.

Cilj je bio dobiti od uposlenih iskren odgovor kako oni percipiraju kakva je raspodjela prava, obaveza i odgovornosti kod izvršenja radnih procesa, kakav je protok informacija potrebnih za obavljanje radnih procesa, da li postoji efikasan sistem interne kontrole, o sankcijama i nagradama, da li se pravna regulativa primjenjuje, da li je postojeća regulativa dovoljno jasna i precizna, postoje li određene pravne praznine u regulativi, da li postoje jasno definisane procedure prilikom donošenja odluka unutar institucije, da li su postojeće procedure u svakodnevnom radu dovoljno transparentne.

Na ovaj način je identifikovano u listu rizika u okviru općih oblasti petnaest rizičnih procesa u koje spadaju: rukovođenje, zapošljavanje, interna komunikacija, eksterna komunikacija, javne nabavke, javna oglašavanja, učinkovitost rada zaposlenika (praćenje učinka, nagrađivanje, kažnjavanje,...), organizacija posla, interno prijavljivanje, eksterno prijavljivanje, sukob interesa / nespojivost dodatnih aktivnosti zaposlenika, sigurnost na radu, proces finansijskog planiranja i računovodstveni poslovi, blagajničko poslovanje, zaprimanje, obrada i plaćanje računa i obaveza upravljanje materijalnim sredstvima.

U okviru specifičnih rizičnih procesa identifikovano je devet procesa: uključivanje pacijenata na supstitucionu terapiju, dodjeljivanje tzv. „povlastica“ u podjeli terapije, kriteriji za ulazak na Odjeljenje za stacionarni detoks, proces testiranja pacijenata na PAS, proces podjele supstitucione terapije, prijavljivanje kriminogenog ponašanja pacijenata, utjecaj farmaceutskih kuća na propisivanje medikamentozne terapije, organizacija noćnih smjena, dežurstava, smjena za vikende i praznike, upravljanje prigovorima, pohvalama i sugestijama od strane pacijenata.

III 3. ODJELJENJE ZA REHABILITACIJU I RESOCIJALIZACIJU

Tretman bolesti ovisnosti podrazumijeva promjenu životnog stila pacijenta, što je mnogo više od uspostavljanja apstinencije od psihoaktivnih supstanci. Promjena ranijeg životnog stila, odnosno destruktivnog i autodestruktivnog obrasca ponašanja pacijenta/pacijentkinje odvija se sistemski, organizovano i kontinuirano. Proces rehabilitacije i proces resocijalizacije predstavljaju dva značajna procesa na kojima se temelji tretman bolesti ovisnosti. Usklađivanjem ova dva procesa, pacijentima se kroz Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju pruža mogućnost prihvatanja zdrave promjene usmjerene na život bez ovisnosti.

- **Proces rehabilitacije** podrazumijeva rad na promjeni pacijentovih disfunkcionalnih obrazaca ponašanja, rad na jačanju motivacije, kao i usvajanju novih oblika ponašanja koji podržavaju apstinenciju i zdrav stil života. U rehabilitacionom procesu, pored mjera socijalne i profesionalne rehabilitacije, podrazumijevaju se i druge socioterapijske metode i postupci radi ponovnog prilagođavanja i uspostavljanja novih odnosa između liječenja osobe i sredine u koju se vraća.
- **Proces resocijalizacije** je usmjeren na usklađivanje ponašanja pacijenta sa zahtjevima društva, a na koje nije moguće da pacijent odgovori u akutnoj fazi bolesti. Cilj svake resocijalizacije je uspostava trajne apstinencije, uključivanje u različite društvene procese, obnova ranijih prijateljstava i porodičnih veza, nastavak školovanja kao i pronalazak zaposlenja.

Aktivnosti Odjeljenja u izvještajnom periodu definisane su i određene Godišnjim planom rada Zavoda i Godišnjim planom rada Odjeljenja. Planom rada za 2023. godinu postavljeni su osnovni strateški ciljevi, kako slijedi:

1. Zadržati dostignuti nivo usluga zdravstvene i socijalne zaštite;
2. Zadržati ili unaprijediti intersektorsku saradnju (poseban akcenat na vankantonalne ustanove socijalne i zdravstvene zaštite);
3. Ostvariti saradnju sa kantonalnim ministarstvom obrazovanja i obrazovnim ustanovama;
4. Unaprijediti aktivnosti Odjeljenja u segmentu radno-okupacionog tretmana na Odjeljenju za stacionarni tretman Detoks;
5. Unaprijediti saradnju sa terapijskim zajednicama vezano za smještaj pacijenata;
6. Zadržati postignuti dogovor oko zdravstvenog osiguranja pacijenata Zavoda;
7. Adekvatno i sigurno vođenje i evidentiranje podataka (POMPIDU upitnici);
8. Unaprijediti aktivnosti na provođenju sigurnosnih i zaštitnih mjera obaveznog liječenja od ovisnosti;
9. Unaprijediti aktivnosti Odjeljenja kroz realizaciju različitih projektnih aktivnosti u lokalnoj zajednici;
10. Učešće u procesu akreditacije i certifikacije Zavoda i provođenje akredit. standarda;
11. Jačanje ličnih kompetencije i vještina uposlenika kroz kontinuiranu internu i eksternu edukaciju;

U skladu sa mogućnostima i uz saradnju i adekvatnu kontinuiranu koordinaciju sa ostalim organizacionim jedinicama Zavoda, svi postavljeni strateški ciljevi Odjeljenja u periodu od 01.01.2023. godine do 31.12.2023. godine su uspješno realizovani.

III 3.1. Pregled pruženih usluga Odjeljenja za period 01.01.2023.-31.12.2023. god

Prvi cilj koji se odnosi na *pružanje zdravstvenih i socijalnih usluga* prema pacijentu provodile su se unutar izgrađenih sistema. Usluge su pružane u okviru ambulantnog i stacionarnog tretmana i aktivnostima u lokalnoj zajednici. Ukupno je osoblje Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju u **2023. godini pružilo ukupno 2003 usluge** (tab. 46; tab. 47; tab. 48;). Broj pruženih usluga je povećan za 57 usluga više u odnosu na prošlu godinu (pruženo ukupno 1946 usluga), a zbog jačanja kadrovske strukture Odjeljenja, povećanih aktivnosti na Odjelu za stacionarni tretman Detoks i lokalnoj zajednici, pruženim uslugama u terenskim ambulantomama, te primjenom integrisanog pristupa u radu Odjeljenja.

U intersektorskoj saradnji nastavljena je dobra saradnja sa nadležnim ustanovama zdravstvene i socijalne zaštite. Isto je rezultiralo održavanjem visokog broja pacijenata na liječenju iz drugih kantona u odnosu na prethodne godine. Rješavanje niza socijalnih problema kojima su izloženi pacijenti sa područja Zeničko-dobojskog kantona kao i vankantonalni pacijenti u skladu sa raspoloživim mogućnostima i okolnostima može se ocijeniti dobrom i pozitivnom.

Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju nastoji kroz svoj svakodnevni rad da pomogne pacijentima Zavoda u rješavanju *pitanga zdravstvenog osiguranja*. Posredovanje u ostvarivanju zdravstvenog osiguranja odvija se preko Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju. U tom smislu saradnja sa nadležnim službama za zapošljavanje u Ze-Do kantonu skoro se svakodnevno odvija, može se ocijeniti pozitivnom i primjerom kako se rješavaju praktični problemi građana i pacijenata. Isto tako, saradnja sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Ze-Do kantona je na zavidnom nivou. Svi problemi ili nejasnoće u radu riješeni su konkretno i na obostrano zadovoljstvo, a prvenstveno u interesu pacijenata. Pored navedenog, kontinuirana je saradnja i posredovanje sa drugim zavodima zdravstvenog osiguranja ili institucijama, ustanovama i službama izvan Ze-Do kantona.

U cilju održavanja ovog pozitivnog trenda redovno se održavaju sastanci sa predstavnicima Službi za zapošljavanje i još uvijek se primjenjuje zajednički dogovor po kojem se potvrde za produžavanje zdravstvenog osiguranja izdaju samo za pacijente koji se otpuštaju sa Odjeljenja za stacionarno liječenje Zavoda, a dok su tu mogućnost ranije imali svi pacijenti. U izvještajnom periodu stručno osoblje Odjeljenja je dana 04.10.2023. godine iniciralo sastanak sa predstavnicima Zavoda za zapošljavanje ZDK s ciljem realiziranja radionica (pisanje CV, razgovor sa poslodavcem) od strane stručnog osoblja Službe za zapošljavanje sa pacijentima Zavoda koji uspješno završe programe prekvalifikacije.

III 3.2. Usluge u ambulantnom tretmanu

U izvještajnom periodu Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju ukupno je pružilo **1793 usluge u ambulantnom tretmanu** kroz individualni socioterapijski rad sa pacijentima, njihovim saradnicima u liječenju u ambulanti Zavoda i na terenima.

Vrsta usluge	2022.	2023.
Individualni socioterapijski rad sa pacijentom	1670	1672
Grupni socioterapijski rad sa pacijentom (teren)	55	60
Individualni socioterapijski rad sa saradnicima	25	25
Pompidu upitnik	38	36
Ukupno usluga u ambulantnom tretmanu	1788	1793

III 3.3. Prijave liječenih ovisnika od psihoaktivnih supstanci-obrazac 21-1-PLO

Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju nastavilo je *popunjavanje Pompidu obrazaca* u Odjeljenju za ambulantni i stacionarni tretman za sve nove pacijente sa dijagnozama od F11-F19. U izvještajnom periodu ukupno je **uneseno 36 Pompidu upitnika** u bazu Zavoda za javno zdravstvo FBiH. Sve prijave (POMPIDU upitnici) su uredno unesene u bazu ZZJZ FBiH bez dijela koji se odnosi na povjerljive informacije pacijenta, dok su kompletni POMPIDU upitnici sa dijelom povjerljivo arhivirani unutar Zavoda u skladu sa uputstvima. Sve prijave su mjesečno blagovremeno dostavljane Institutu za zdravlje i sigurnost hrane Zeničko-dobojskog kantona u skladu sa važećim Pravilnikom o obliku, sadržaju i načinu vođenja individualnih izvještajnih obrazaca i drugih pomoćnih obrazaca.

Dana 26.09.2023. godine Zavod su posjetili predstavnici Službe za zdravstvenu statistiku Zavoda za javno zdravstvo FBiH. Uposlenici Odjeljenja i informatičar u zdravstvu zaduženi za unos prijava, upoznati su sa novim softverskim rješenjem Regiz- posebno dizajniranom programu za umrežavanje svih zdravstvenih ustanova na području FBiH. Nastavljen je kontinuiran unos prijava liječenih ovisnika od psihoaktivnih supstanci-Pompidu u novu bazu ZZJZ FBiH pod nazivom Regiz.

III 3.4. Usluge u stacionarnom tretmanu

U izvještajnom periodu Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju ukupno je pružilo **54 usluge u stacionarnom tretmanu** kroz individualni socioterapijski rad sa pacijentima i njihovim saradnicima u liječenju kao i kroz grupnu radno-okupacionu terapiju i druge aktivnosti iz socio-rehabilitacionog tretmana na Odjelu za stacionarni tretman.

Tabela broj 44. Pregled pruženih usluga u stacionarnom tretmanu: januar-decem. 22/23.	
Vrsta usluge	2023. godina
Individualni socioterapijski tretman	20
Individualni socioterapijski rad sa saradnicima	10
Grupna radno-okupaciona terapija	15
Grupe duhovne terapije i terapije po modelu	0
Pompidu upitnik	2
Održane grupe od strane predstavnika komuna	7
Ukupno usluga u stacionarnom tretmanu	54

III 3.5. Radno-okupaciona terapija na Odjelu za stacionarni tretman

Radno-okupaciona terapija omogućava pacijentima da steknu nove vještine koje im u toku tretmana daju mogućnost da se osjećaju korisnim, cijene rezultate svog rada i ostvaruju pozitivan odnos prema radnoj disciplini i radnim navikama.

U sklopu radno-okupacione terapije uposlenici Odjeljenja su u izvještajnom periodu održali 15 radionica na Odjelu za stacionarni tretman. Pacijenti su izrađivali ukrasno cvijeće, bukete, ukrasne lampe od različitih materijala, podmetače od spužvastih materijala, ukrasne kutije, novogodišnje čestitke, a sve s ciljem jačanja njihovih vještina i kreativnih sposobnosti, a isti su bili distribuirani drugim ustanovama i uposlenicima povodom obilježavanja značajnih državnih i međunarodnih praznika.

III 3.6. Usluge u lokalnoj zajednici

U izvještajnom periodu Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju ukupno je pružilo **156 usluga u lokalnoj zajednici** kroz redovne aktivnosti smještaja pacijenata u terapijske zajednice, ostvarivanje prava pacijenata iz socijalne i zdravstvene zaštite, posredovanja u aktivnostima koje provode organi starateljstva i kroz kontinuiranu saradnju sa organima pravosuđa. U izvještajnom periodu u sklopu socio-rehabilitacionog tretmana, deset pacijenata je uključeno u programe dokvalifikacije i prekvalifikacije organizovane od strane obrazovnih ustanova na području kantona.

Vrsta usluge	2022. godina	2023. godina
Ostvarena mater. pomoć od strane Ze-do kantona – smještaj u TZ	19	14
Ostvarena materijalna pomoć od strane Grada Zenica	0	0
Ostvarena materijalna pomoć od strane centara za socijalni rad	7	17
Ostvarivanje prava na zdravstveno osiguranje	15	10
Posredovanje u postupcima koje provode CZSR (testiranja)	17	65
Posredovanja u programima prekvalifikacije i dokvalifikacije	0	10
Ostala upravno pravna akta (sud, tužilaštvo, centri za soc rad i sl.)	80	40
Ukupno usluga u lokalnoj zajednici	138	156

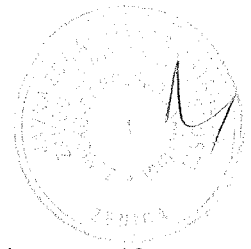
Osim navedenih kvantitativnih usluga postoji kontinuirana saradnja sa drugim javnim i nevladinim ustanovama u Zeničko-dobojskom kantonu i drugim kantonima (centrima za socijalni rad, centrima za mentalno zdravlje, bolnicama, zavodima za javno zdravstvo, zavodima za zapošljavanje, kulturnim i sportskim ustanovama, nevladinim organizacijama i dr.).

III 3.7. Usluge smještaja u terapijske zajednice

Saradnja sa terapijskim zajednicama ostvaruje se na osnovu potpisanog Ugovora Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona i trenutno dvije terapijske zajednice i to: JU Centar za rehabilitaciju ovisnika o psihoaktivnim supstancama **CROPS-** Smoluća kod Tuzle i Centar za odvikavanje od ovisnosti-**MARJANOVAC** u Aleksandrovcu. Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju Zavoda je iniciralo ovakvo rješenje i predstavlja pozitivan primjer daljeg tretmana.

Godina	2022. godina	2023. godina	Ukupno
Broj	19	14	33

- **Upućeni pacijenti januar-decembar 2023. god.:** U izvještajnom periodu u terapijske zajednice je bilo upućeno ukupno 14 pacijenata.
- **Ukupno pacijenata smještenih u TZ na dan 31.12.2023. godine:** Na dan 31.12.2023. godine u terapijskim zajednicama boravi ukupno šest pacijenata. Tri pacijenta su smješteni u TZ Marjanovac, a četiri pacijenta u TZ Crops.
- **Ukupno pacijenata koji su samovoljno napustili tretman u TZ januar-decembar 2023. god.:** U izvještajnom periodu, ukupno 13 pacijenata samovoljno su napustili tretman. Tri

pacijenta iz prethodnih izvještajnih perioda su samovoljno napustili TZ Marjanovac. 10 pacijenata su samovoljno napustili CROPS (od tog broja osam je novoupućenih pacijenata i dva pacijenta iz prethodnih izvještajnih perioda).

Terapijska zajednica	Marjanovac Banja Luka	CROPS Smoluća	Ukupno
Broj	3	11	14

Tokom 2023. godine upućeno je ukupno 14 pacijenata na smještaj u terapijske zajednice (11 TZ CROPS, 3 MARJANOVAC), dok je u 2022. godini upućeno ukupno 19 pacijenata na smještaj u terapijske zajednice. Može se konstatovati da je i dalje prisutna motivacija i interes za nastavak tretmana ovisnosti kroz ovaj segment -rehabilitacijski tretman u terapijskoj zajednici.

III 3.8. Zaštitne i sigurnosne mjere obaveznog liječenja od ovisnosti

Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona provodi zaštitne i sigurnosne mjere obaveznog liječenja od ovisnosti, a u skladu sa Zakonom o zaštiti nasilja u porodici, Pravilnikom o provođenju zaštitnih mjera obaveznog liječenja od ovisnosti i Krivičnim zakonom. Zaštitne i sigurnosne mjere izriče nadležni sud. Zavod izrečene mjere provodi i postupa u skladu sa zakonskim propisima. U skladu sa Pravilnikom o provođenju zaštitnih mjera obaveznog liječenja, o toku tretmana sudskih pacijenata redovno su obavješteni sudovi i organi starateljstva. U izvještajnom periodu izricane su: **zaštitne mjere** zbog nasilja u porodici koje je vršeno kao posljedica alkoholizma (šest zaštitnih mjera) i **sigurnosne mjere** obaveznog liječenja od ovisnosti zbog posjedovanja i omogućavanja uživanja opojnih droga (četiri sigurnosne mjere). Od ukupnog broja izrečenih mjera, tri mjere je izrekao Općinski sud u Kaknju, četiri mjere Općinski sud u Visokom, dvije mjere Općinski sud u Zavidovićima i jednu mjeru Općinski sud u Sarajevu. U 2023. godini, nadležni sudovi su donijeli deset rješenja kojima su izrečene mjere obaveznog liječenja od ovisnosti, a koje će se provoditi u Zavodu. Tri pacijenta sa izrečenim zaštitnim mjerama se nisu odazvala na liječenje.

Na tretmanu je u 2023. godini bilo ukupno 12 sudskih pacijenata (7 novih i 5 sudskih pacijenta, a koji su na liječenju iz prethodnih godina u skladu sa važećim rješenjima/presudama).

U 2023. godini konstatovan je isti broj izrečenih mjera obaveznog liječenja od ovisnosti kao i u 2022. godini.

Nadležni sud/godina	2022. godina	2023. godina	Ukupno
Zenica	1	0	1
Visoko	2	4	6
Zavidovići	5	2	7
Bugojno	0	0	0
Sarajevo	0	1	1
Kakanj	2	3	5
Ukupno	10	10	20

III 3.9. Integrisani model rada Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju

Većina liječenih ovisnika ima veliku i snažnu podršku svoje primarne i sekundarne porodice. Međutim, bez obzira na navedeno i dalje se većina ovisnika nakon završenog liječenja ne može uspješno uklopiti u društvenu sredinu zbog javnog mišljenja o problemu ovisnosti koje cijelu ovisničku populaciju stigmatizira, marginalizira i isključuje iz školske i radne sredine. Zato je socijalna reintegracija ovisnika jedan logičan slijed psihosocijalne rehabilitacije i tretmana, ali i važan faktor u kompletnom procesu liječenja ovisnika.

Stoga, Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju akcenat stavlja na multidisciplinarnan i integrisan pristup u provođenju svojih programa i aktivnosti uz akcenat na koordinaciju i saradnju sa ustanovama koje mogu pomoći ovisnicima u prevazilaženju svakodnevnih poteškoća, a koje djeluje na kantonalnom i lokalnom nivou.

U izvještajnom periodu, Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju je fokus stavilo programe i projektne aktivnosti koje su se realizovale u lokalnoj zajednici, te nastojalo uključiti što veći broj ovisnika u realizaciju istih. U daljem tekstu, prikazani su svi programi i projekti u kojim su bili uključeni pacijenti Zavoda u izvještajnom periodu.

III 3.10. Programi i projekti Odjeljenja i iz lokalne zajednice

3.10.1. Programi i projekti iz lokalne zajednice

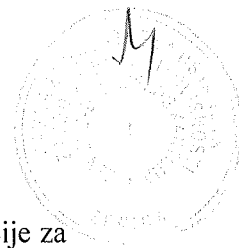
Program iz lokalne zajednice: „NIKO BEZ OSNOVNE ŠKOLE“ i prekvalifikacija za određena zanimanja

Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju je u izvještajnom periodu aktivno radilo na informisanju pacijenata Zavoda o aktivnim programima formalnog obrazovanja-osnovnog obrazovanja odraslih za školsku 2022/23. godinu na području Zeničko-dobojskog kantona-„Niko bez osnovne škole“ i raspisanim konkursima za prekvalifikaciju za određena zanimanja na području grada Zenica (cnc operater, armirač i tesar) kao i konkursima za prekvalifikaciju za zanimanje „cnc operatera“ u Srednjo-bosanskom kantonu.

Pacijenti Zavoda koji nemaju završenu osnovnu školu i izrazili su želju da završe osnovnoškolsko obrazovanje ili izvrše prekvalifikaciju trenutnog srednjoškolskog zanimanja dobili su potrebne informacije i savjete oko prikupljanja potrebne dokumentacije i prijave na navedene konkurse od strane stručnih saradnika Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju.

Dva pacijenta su se uspješno prijavili i primljeni u sklopu programa formalnog obrazovanja-osnovnog obrazovanja odraslih (dokvalifikacija) i četiri pacijenta su uspješno prijavljena i primljena na konkurs za prekvalifikaciju zanimanja na području Grada Zenica, a dva pacijenta za zanimanje „cnc operater“ u Travniku.

Zanimanje	Broj uključenih pacijenata	Broj pacijenata koji su završili program
Cnc operater	3	3
Elektroinstalater	2	/
Krojač	1	/
Ukupno	6	3

U izvještajnom periodu jedan pacijent iz Zenice je uspješno završio program prekvalifikacije za zanimanje „CNC OPERATER“ u Mješovitoj industrijskoj školi i stekao diplomu o završenoj prekvalifikaciji. Dva pacijenta iz Travnika su uspješno završili program prekvalifikacije za zanimanje „CNC OPERATER“ u Mješovitoj srednjoj školi u Travniku i stekli diplome o završenoj prekvalifikaciji.

Jedan pacijent je u procesu završetka programa prekvalifikacije za zanimanje elektroinstalater, a dva pacijenta su odustali od programa prekvalifikacije u procesu obavljanja praktičnog dijela (zanimanje krojač i elektroinstalater).

Projekat iz lokalne zajednice: „Međunarodni dan šuma“

Uposlenici Odjeljenja su dana 21.03.2023. godine organizovali učešće pacijenata Zavoda u redovnoj proletnoj akciji pošumljavanja povodom obilježavanja Međunarodnog dana šuma, a koju je organizovalo JP Šumarsko-privredno društvo ZDK d.o.o. Zavidovići-PJ „Šumarija Zenica“. Pošumljavanje je izvršeno na lokaciji G.J. Stranjanska rijeka. Posađane su sadnice bijelog bora. Cilj ove projektne aktivnosti je uključiti pacijente u aktivnosti koje se organizuju u lokalnoj zajednici, edukacija o važnosti ovakvih akcija kao i razvijanje svijesti o ekološkim problemima i odgovornosti o zasađenim stablima.

Projekat iz lokalne zajednice: „Pokreni se za svoje zdravlje“

Uposlenici Odjeljenja su dana 22.05.2023. godine organizovali učešće pacijenata Zavoda u kampanji: „Pokreni se za svoje zdravlje“, a koju je organizovao Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zeničko-dobojskog kantona. Pet pacijenata su posjetili Institut i obavljen je medicinski i nutricionistički pregled (mjerenje krvnog pritiska, nivoa šećera u krvi, antropometrijska mjerenja) i dati su im savjeti i preporuke za dalje postupanje od strane stručnih lica Instituta.

3.10.2. Projekti Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju

Projekat Odjeljenja: „Međunarodni dan žena“

U sklopu radno-okupacione terapije koje provode uposlenici Odjeljenja na Odjelu za stacionarni tretman provedene su aktivnosti povodom Međunarodnog dana žena, a u sklopu istoimenog projekta, a s ciljem sticanja novih vještina i ostvarivanja pozitivnog odnosa prema radnim navikama kod pacijenata. U sklopu ovih aktivnosti, pacijenti su izrađivali ukrasno cvijeće od različitih materijala, te je isto dana 08.03.2023. godine uručeno korisnicima JU Penzionerski dom Ze-do kantona uz prigodnu muziku u izvedbi muziko terapeuta Odjela za stacionarni tretman.

Projekat Odjeljenja: „01.06. Međunarodni dan roditelja“

U sklopu projekta „01.06. Međunarodni dan roditelja“ uposlenici Odjeljenja su zajedno sa dva pacijenta Zavoda i njihovim roditeljima pogledali prvu predstavu u okviru takmičarskog dijela XXII festivala bh. drame Zenica 2023 pod nazivom: „Sve to je iz kuće“ u Bosanskom narodnom pozorištu Zenica. Cilj ove projektne aktivnosti je ukazati na važnost roditeljstva i komunikacije između roditelja i djece, te podsjetiti roditelje na značaj roditeljske uloge u tretmanu bolesti ovisnosti. U sklopu navedenog projekta, uposlenici Odjeljenja su dijelili edukativne i promotivne materijale dana 01.06.2023. godine roditeljima pacijenata na Odjelu za stacionarni tretman, a koji su tog dana bili u posjeti pacijentima Odjela. Cilj ove projekte aktivnosti jeste

odati priznanje roditeljima za podršku koju svakodnevno pružaju svojoj djeci u procesu liječenja od bolesti ovisnosti, te da se i kroz ovu aktivnost roditelji dodatno edukuju o karakteru bolesti ovisnosti.

Projekat Odjeljenja: „18.09. Svjetski dan čišćenja“

U sklopu realizacije pomenutog projekta Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju je ostvarilo saradnju sa Službom za ekologiju, komunalne i inspeksijske poslove Grada Zenica i ALBA d.o.o. Zenica koji su bili direktni učesnici projekta na način da je pomenuta Služba na prijedlog Zavoda dala saglasnost za realizaciju čišćenja i izdala nalog ALBA d.o.o. Zenica da zajedno sa šest pacijenata Zavoda očiste i uredi dva parka, a koji se nalaze ispred značajnih zeničkih ustanova: Ministarstvo zdravstva ZDK, Zavod zdravstvenog osiguranja ZDK, PIO/MIO podružnica Zenica i JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona. Ovakvim aktivnostima obilježen je Svjetski dan čišćenja, te su kroz pomenute aktivnosti pacijenti razvili osjećaj vrijednosti i pozitivne slike o sebi, pripadnost grupi, ali i imali priliku upoznati se i usvojiti sa obrascima socijalno-prihvatljivog ponašanja u svrhu efikasnijeg funkcioniranja u zajednici. U sklopu pomenutog projekta učesnicima akcije i pacijentima Zavoda obezbijeđena je hrana i osvježenje.

Istog dana su pacijenti Odjela za stacionarni tretman Detoks pod nadzorom stručnog osoblja Detoksa uredili dvorište Detoksa u sklopu radno-okupacione terapije. Pomenute akcije su bile medijski popraćene (objava Zenicablog, fb i web stranica Zavoda).

Projekat Odjeljenja: „Svjetski dan mentalnog zdravlja-10.10.“

U izvještajnom periodu realizovan je projekat Odjeljenja pod nazivom: „Svjetski dan mentalnog zdravlja-10.10.“ Pacijenti Odjela za stacionarni tretman Detoks u sklopu radno-okupacione terapije izrađivali su spužvene podmetače, te su isti bili distribuirani centrima za mentalno zdravlje u Visokom, Kaknju, Brezi, Doboju Jugu, Maglaju i Tešnju (terenske ambulante Zavoda) povodom Svjetskog dana mentalnog zdravlja.

Stručni tim Zavoda je dana 06.10.2023. godine posjetio Centar sa mentalno zdravlje Bugojno sa kojim Zavod saraduje niz godina i donirao podmetače s ciljem opremanja njihovog novoizgrađenog parka za radno-okupacionu terapiju i razmjene dobrih iskustava i praksi.

Projekat Odjeljenja: „Mjesec borbe protiv bolesti ovisnosti“

U periodu od 15.11.-15.12. realizovano je niz aktivnosti u sklopu gore pomenutog projekta s fokusom na pacijenta, roditelje i saradnike u liječenju, jačanje socijalne podrške i uspostavljanja boljih terapijskih odnosa.

Za pacijente Zavoda je raspisan nagradni foto konkurs pod nazivom: „Grad bez ovisnosti“. Pacijenti su imali mogućnost do 01.12.2023. godine da uslikaju znamenitost svog grada i kroz fotografiju predstave svoj grad na poseban i jedinstven način. Fotografije su slali na službeni e-mail i fb stranicu Zavoda. Na foto konkurs je pristiglo ukupno 48 fotografija iz sedam različitih gradova. Komisija za pregled i ocjenu radova odabrala je 12 najuspješnijih koje su objavljene na kalendaru Zavoda za 2024. godinu. Pacijenti su nagrađeni prigodnim poklonima.

U sklopu pomenutog projekta dana 21.12.2023. godine u ambulanti Zavoda održana je i grupa podrške za saradnike u liječenju (roditelji, supružnici, staratelji) sa ciljem uspostavljanja bolje saradnje i terapijskih odnosa. Prethodno je na fb i web stranici Zavoda upućen poziv osim

saradnicima u liječenju i svim ostalim zainteresovanim osobama s ciljem pomoći i pružanja podrške ukoliko se suočavaju sa problemom ovisnosti.

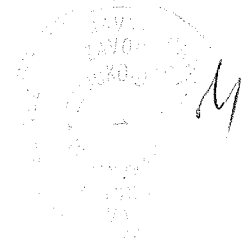
III 3.11. Aktivnosti Odjeljenja- obilježavanje datuma iz oblasti ovisnosti

- U mjesecu februaru 2023. godine uposlenici Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju su kreirali i štampali brošuru na temu: „Ko snusa, taj gubi“. Ista je štampana u 500 primjeraka i objavljena na web i fb stranici Zavoda i distribuirana u preventivnim aktivnostima Odjeljenja za prevenciju na području kantona.
- Uposlenica Odjeljenja je izradila mini edukativni kviz za širu javnost povodom 01.04. Svjetskog dana borbe protiv alkoholizma. Kviz je izrađen online i objavljen na fb i web stranici Zavoda i fb stranici Centra za edukaciju mladih CEM Travnik.
- Uposlenici Odjeljenja su učestvovali u pripremi pacijenta Zavoda za davanje izjave i pričanje životne ispovijesti, a koja je predstavljena u emisiji: „Načisto s Eldarom“. Isti intervju emitovan je na YouTube kanalu Avaz TV, a koji je do sada na istom kanalu imao preko 15.000 pregleda.
- Povodom 26.06. Međunarodnog dana borbe protiv zloupotrebe droga organizovana je posjeta Zavodu dana 15.06.2023. godine od strane predstavnika Centra za rehabilitaciju ovisnika o psihoaktivnim supstancama CROPS iz Smoluće. Održan je zajednički radni sastanak, a pacijenti Odjela za stacionarni tretman imali su priliku da se upoznaju sa predstavnicima i radom CROPS kroz njihovu edukativnu prezentaciju.
- Povodom 26.06. Međunarodnog dana borbe protiv zloupotrebe droga organizovana je posjeta Centru za edukaciju mladih Travnik i Centru za socijalni rad Travnik dana 21.06.2023. godine s ciljem razvijanje saradnje, razmjene informacija, stručnog znanja i iskustva u oblasti liječenja, rehabilitacije i resocijalizacije ovisnika o psihoaktivnim supstancama.
- Povodom 26.06. Međunarodnog dana borbe protiv zloupotrebe droga, organizovana je posjeta dana 23.06.2023. godine terenskim ambulancama u Tešnju i Doboj-Jugu s ciljem razmjene informacija sa akcentom na izazove i poteškoće sa kojima se susrećemo u svakodnevnom radu sa pacijentima.
- Povodom 26.06. Međunarodnog dana borbe protiv zloupotrebe droga, uposlenici Odjeljenja su osmislili i izradili brošuru na temu: „Moja priča o liječenju“, kojom je predstavljena životna priča pacijenta Zavoda kojom je bio nagrađen u istoimenom konkursu raspisanom za pacijente Zvaoda u proteklom periodu. Štampana je u 100 primjeraka i distribuirana tokom promotivnih aktivnosti povodom 26.06.
- Povodom 26.06. Međunarodnog dana borbe protiv zloupotrebe droga, organizovana je posjeta Zavodu od strane predstavnika Centra za odvikavanje od ovisnosti „Marjanovac“. Posjeta nije realizovana u navedenom terminu nego naknadno dana 14.09.2023. godine. Obnovljen je protokol o stručnoj saradnji između Zavoda i Centra. Održan je zajednički radni sastanak, a pacijenti Odjela za stacionarni tretman imali su priliku da se upoznaju sa predstavnicima i radom MARJANOVAC kroz njihovu edukativnu prezentaciju.

III 3.12. Saradnja sa drugim organizacionim jedinicima Zavoda

Uposlenici Odjeljenja su zajedno sa Odjeljenjem za prevenciju i savjetovanje realizovali niz zajedničkih aktivnosti:

- U koordinaciji sa Odjeljenjem za prevenciju, uposlenici Odjeljenja su povodom 01.04. Svjetskog dana borbe protiv alkoholizma ostvarili saradnju sa Centrom za edukaciju mladih u Travniku, te su učestvovali u realizaciji projetnih aktivnosti u Zenici u kampanji NULTA 0% TOLERANCIJA zajedno sa mladim edukatorima SMSŠ „Mladost“ Zenica i volonterima CEM Travnik.
- Povodom 26.06. Međunarodnog dana borbe protiv zloupotrebe droga, uposlenici Odjeljenja su u koordinaciji sa Odjeljenjem za prevenciju učestvovali u organizaciji međunarodnog odbojkaškog turnira održanog dana 24.06.2023. godine pod nazivom: „Uvijek postoji izbor-biraj sport“ u organizaciji OK Čelik-Volley i u saradnji sa Upravom policije MUP ZDK i Institutom za zdravlje i sigurnost hrane.
- Povodom 26.06. Međunarodnog dana borbe protiv zloupotrebe droga, uposlenici Odjeljenja su dana 21.06.2023. godine u koordinaciji sa Odjeljenjem za prevenciju posjetili CEM Travnik i u saradnji sa volonterima Centra organizovali aktivnosti u Travniku s ciljem ukazivanja na štetnosti konzumiranje psihoaktivnih supstanci.
- Povodom 26.06. Međunarodnog dana borbe protiv zloupotrebe droga, uposlenici Odjeljenja su dana 23.06.2023. godine u koordinaciji sa Odjeljenjem za prevenciju posjetili općine Tešanj i Doboj Jug, razgovarali sa građanima, te im podijelili promotivno-edukativne materijale.
- Dana 19.07.2023. godine obavljena je edukacija mladih izviđača na Boračkom jezeru (saradnja sa Savezom izviđača grada Zenica). Šefica Odjeljenja održala je radionicu za izviđače sa osvrtom na socijalne posljedice ovisnosti.
- Dana 23.07.2023. godine stručna saradnica Odjeljenja održala je edukaciju na temu ovisnosti na 26. dječijem festivalu „Mladi protiv ovisnosti“ u organizaciji KUD Izvor Žabljak-Uсора.
- Dana 20.11.2023. godine i 21.11.2023. godine uposlenici Odjeljenja su zajedno sa uposlenicima Odjeljenja za bihevioralne ovisnosti učestvovali u pripremi i realizaciji projekta (administrativni i tehnički dio) pod nazivom „Udahnimo odbojku zajedno“, a povodom Svjetskog dana djeteta. Projekat se realizovao u saradnji sa Odbojkaškim klubom „Čelik-Volley“, Institutom za zdravlje i sigurnost hrane ZDK, MUP ZDK, Društvo pedagoga ZDK.
- U izvještajnom periodu započete su pripremne aktivnosti i učešće na realizaciji kontinuiranog projekta Odjeljenja za bihevioralne ovisnosti pod nazivom: „Bolje se družiti uživo“. Pacijenti Odjela za stacionarni tretman su uz stručnu podršku uposlenika Odjeljenja za rehabilitaciju i Odjela za stacionarni tretman u sklopu radno-okupacionog tretmana izrađivali ukrasne drvene kutije koje su bile distribuirane u dvije osnovne škole na području Grada Zenica: KŠC „Sveti Pavao“ (dana 07.11.2023. godine) i „Musa Ćazim Ćatić“ (dana 23.11.2023. godine), gdje se i realizovala gore pomenuta radionica. Osnovni cilj je odlaganje mobilnih uređaja učenika prije početka školskog časa u izrađenu kutiju. Na ovaj način utječemo na svijest učenika i nastojimo ukazati na štetne posljedice upotrebe mobilnih telefona i interneta u školama, ali i pomoći u povećanju koncentracije učenika na nastavi i fokusiranosti na školski sadržaj.

III 3.13. Aktivnosti na održavanju kvalitete i sigurnosti (AKAZ)

U 2023. godini nastavljen je proces održavanja dostignutog nivoa *kvalitete i sigurnosti* kroz izradu niza procedura, politika, vodiča i drugih dokumenata u sklopu AKAZ.

- Dana 21.07.2023. godine šefica Odjeljenja je u saradnji sa pomoćnikom za kvalitet i opće poslove izradila **Proceduru o načinu izdavanja potvrda pacijentima Zavoda** s ciljem utvrđivanja postupaka za izdavanje potvrda pacijentima Zavoda s ciljem regulisanja njihovih prava iz oblasti zdravstvene i socijalne zaštite kao i ostvarivanja prava u skladu sa zakonskim i podzakonskim aktima.

III 3.14. Učešće u internim i eksternim edukacijama

- U periodu od 12.05.-13.05.2023. godine šefica Odjeljenja je prisustvovala **XIV ECPD Međunarodnoj specijalističkoj školi u Puli**. Fokus ovogodišnje specijalističke škole bio je usmjeren na savremena dostignuća u prevenciji, liječenju i rehabilitaciji bolesti ovisnosti sa glavnim temom: „Vršnjačko i porodično nasilje i bolesti ovisnosti“.
- U periodu od 05.-08.09.2023. godine stručna saradnica Odjeljenja učestvovala je aktivno u **Treatnet family treningu za profesionalce u organizaciji UNODC-United Nations Office on Drugs and Crime** održanom u Sarajevu. Cilj Treninga je bio izgradnja kapaciteta odabranih stručnjaka iz zdravstva, socijalnih službi, nevladinih organizacija i ostalih institucija koji rade sa mladima s poremećajem upotrebe droga i njihovim porodicama na Treatnet Family paketu obuke kao i razmijeniti iskustva i razgovarati o svakodnevnim izazovima u pružanju liječenja od ovisnosti i dogovoriti se o pristupu praćenja širenja Treatnet Family kao dijela Treatnet paketa obuke i drugih relevantnih materijala.
- U periodu od 21.10.-22.10.2023. godine šefica Odjeljenja je prisustvovala **XVIII Psihijatrijski dani BiH** sa međunarodnim učešćem u Mostaru na temu: “Klinička empatija i mentalno zdravlje”.

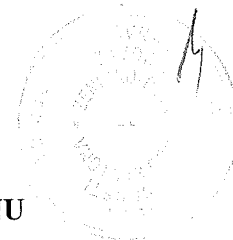
Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju je u 2023. godini realizovalo i ostvarilo sve postavljene strateške ciljeve, kako slijedi:

- Primjena Zakona o socijalnoj zaštiti: **Članom 11. ovisnici su zakonski tretirani kao korisnici socijalne zaštite**. Ova zakonska odredba koristi se u ostvarivanju prava pacijenata Zavoda.
- U odnosu na prošlu godinu **povećana je razina kvalitete i kvantiteta** pruženih usluga Odjeljenja;
- Na osnovu saradnje Zavoda i Zavoda za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona svim pacijentima Zavoda obezbijeđeno je zdravstveno osiguranje poslije otpusta sa Odjeljenja za stacionarni tretman Zavoda (od 01.01.2020. godine). U izvještajnom periodu održan je zajednički sastanak, kako bi se pacijentima koji završe programe prekvalifikacije omogućili dodatna edukacija iz nadležnosti Zavoda za zapošljavanje. **Aktivnost je kontinuirana.**
- Saradnja sa terapijskim zajednicama: na rehabilitacioni tretman u terapijske zajednice Zavod je uputio 14 pacijenata u 2023. godini. U izvještajnom periodu obnovljeni su

protokoli o stručnoj saradnji sa terapijskim zajednicama CROPS i MARJANOVAC.

Saradnja sa terapijskim zajednicama je dobra i ima kontinuitet.

- Provođenje mjera obaveznog liječenja od ovisnosti: broj osoba kojima je izrečena ova mjera je ostao na istoj razini kao i prethodne godine. **Saradnja sa nadležnim ustanovama koji su akteri u realizaciji izrečenih mjera (sudovi, centri za socijalni rad, centri za mentalno zdravlje) je zadovoljavajuća i kontinuirana.**
- U izvještajnom periodu **povećane su aktivnosti iz radno-okupacione terapije kao važnog segmenta psihosocijalne rehabilitacije ovisnika** kroz radionice na Odjeljenju za stacionarni tretman Detoks.
- U izvještajnom periodu **tri pacijenta uspješno su okončali programe prekvalifikacije za zanimanje „Cnc operater“** i uručene su im diplome.
Jedan pacijent je započeo program prekvalifikacije za zanimanje „krojač“, ali je odustao nakon završenog teorijskog modula jer mu nisu odgovarali uslovi praktične nastave, a drugi pacijent je započeo teorijski dio programa prekvalifikacije za zanimanje „električar“ i samovoljno odustao.
- U izvještajnom periodu **ostvorena je saradnja sa osnovnim i srednjim školama sa područja Zenice koje provode programe dokvalifikacije i prekvalifikacije, JU Penzionerski dom Ze-do kantona, JP Šumarsko-privredno društvo ZDK d.o.o. Zavidovići-PJ „Šumarija Zenica“, Institutom za zdravlje i sigurnost hrane, JU Bosansko narodno pozorište Zenica, MUP ZDK, Alba d.o.o. Zenica, Služba za ekologiju, komunalne i inspeksijske poslove Grada Zenica, a sve s ciljem socijalne reintegracije pacijenata Zavoda.**
- Uposlenici Odjeljenja su **aktivno učestvovali u procesu održavanja dostignutog nivoa kvalitete i sigurnosti (AKAZ).**
- U okviru edukacija, uposlenici Odjeljenja **redovno prisustvuju seminarima, kongresima i drugim vrstama interne i eksterne edukacije** u skladu sa raspoloživim kapacitetima.
- Uposlenici Odjeljenja su **aktivno učestvovali u aktivnostima drugih organizacionih jedinica Zavoda.**

IV REALIZACIJA FINANSIJSKOG PLANA POSLOVANJA ZA 2023. GODINU

U Izvještaju o ekonomsko-finansijskom poslovanju Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za 2023. godinu dat je prikaz ostvarenih prihoda i rashoda u 2023. godini sa uporednim pokazateljima ostvarenja istih u 2022. godini kao i uporedni prikaz planiranih i ostvarenih prihoda i rashoda u 2023. godini. Javna zdravstvena ustanova Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za period 2023. godine ostvarila je pozitivan finansijski rezultat sa ostvarenom dobiti od **535.057 KM** što predstavlja **19,85 %** ukupnih prihoda Zavoda, čime je nastavljen trend uspješnosti finansijskog poslovanja.

Prihodi

Ukupni prihodi ostvareni tokom 2023. godine su 2.695.738 KM, što je za 246.430 KM (ili 10,06%) više u odnosu na prethodnu godinu, a za 185.738 KM (ili za 7,4%) veći u odnosu na Plan za 2023 godinu.

Struktura prihoda u 2023. godini

-Prihodi ostvareni iz **Ugovora sa Zavodom zdravstvenog osiguranja iznose 2.244.838 KM** što čini 83,28% ukupnih prihoda Zavoda, a to je za 324.679 KM (ili 16,91%) više u odnosu na 2022. godinu, a za 244.838 KM (ili 12,24%) više u odnosu na plan za 2023. godinu.

-**Prihodi iz Budžeta Vlade** Zeničko-dobojskog kantona su ostvareni u iznosu od 100.000 KM ili 3,71 % ukupnih prihoda, i veći su za 10.000 KM, ili za 11,12 % u odnosu na prethodnu godinu, a na nivou Plana za 2023. godinu.

-**Prihodi izvan obaveznog zdravstvenog osiguranja su ostvareni u iznosu od 350.900 KM ili 13,01 % ukupnih prihoda** i manji su za 31.655 KM u odnosu na 2022. godinu ili za 8,2%. Posmatrano u odnosu na plan za 2023. godinu prihodi izvan obaveznog zdravstvenog osiguranja su veći za 12.011 KM ili 6,7 %.

Rashodi u 2023 godini

Ukupno proknjiženi rashodi u 2023. godini sa uračunatim iznosom za zamjensku terapiju iznose 2.160.681 KM. veći za 24.932 KM ili 1,165 % u odnosu na prethodnu godinu, a manji za 349.319 KM ili 16,2 % u odnosu na Plan za tekuću godinu i čine 80,16% ukupnih prihoda.

U proteklom periodu 2023. godine sve obaveze su ispoštovane, plate radnika su bile redovne, topli obrok je isplaćen na vrijeme, regres je isplaćen u visini koji je regulisan Pravilnikom o radu i sve obaveze prema dobavljačima-dužnicima su pravovremeno isplaćene.

Struktura rashoda

U strukturi rashoda u periodu 2023. godine nije bilo većih odstupanja od Plana kao i izvršenja istih u periodima prethodnih godina iskazanih relativnim pokazateljima (%). Primjetno je procentualno povećanje na poziciji 9, koeficijent 2,29, odnosno 9.973 KM što je posljedica zajedničkog pozicioniranja stavki Materijala za održavanje i materijala za čišćenje. Sušinski, ako se posmatra odvojeno nema odstupanja.

Najveći dio rashoda u ukupnom iznosu čine izdvajanja za novčane naknade radnicima u iznosu 1.547.270KM što je 71,61% ukupnih rashoda Zavoda ili 71,22% ostvarenih ukupnih prihoda Zavoda, ili u iznosu 68,93% prihoda ostvarenih od Zavoda zdravstvenog osiguranja.

Izvještaj o ekonomsko-finansijskom poslovanju za 2023. godinu prikazan je u tabelama i grafikonima koji stoje u prilogu.

Bilans

Razlika prihoda i rashoda, odnosno ostvarena je dobit u iznosu od 535.057 KM. Proistekla je finansijskom disciplinom u ostvarivanju prihoda i potrošnji ostvarenih sredstava. Glavni izvor ili faktor za ostvarenu dobit je realizirani prihod od usluga izvan obaveznog zdravstvenog osiguranja, vankantonalna lica koji iznosi 350.900 KM.

PRILOG 1. REALIZACIJA FINANSIJSKOG PLANA POSLOVANJA ZA 2022. I ZA 2023. GODINU

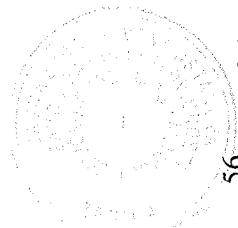
Tabela 50. Realizacija finansijskog plana poslovanja za 2022. i 2023. godinu.

R. BR	KONTO	ELEMENTI	PLAN ZA 2022	IZVRŠENJE ZA 2022	PLAN ZA 2023	IZVRŠENJE ZA 2023	INDEX 7:5	INDEX 7:6
1	2	3	4	5	6	7	8	9
		I PRIHODI						
1	6110	PRIHODI IZ BUDŽETA FONDA ZDRAV OSIGURANJA	1732000	1920159	2000000	2244838	1,17	1,12
2	6110	PRIHODI IZ BUDŽETA ZE-DO KANTONA	130000	90000	100000	100000	1,11	1
3	6110	PRIHODI OD USLUGA OSTALIM KORISNICIMA-KANTONIMA	170000	233779	180000	192011	0,82	1,06
4	6110	GOTOVINSKI PRIHODI, PRIHOD-KOMENTORSTVO	10000	4660	10000	9401	2,01	0,94
5	6500	PRIHODI DONACIJA, SUBVENCIJA POTICAJA, REFUNDACIJA...	10000	/	10000	7930	/	0,79
6	6500	PRIHODI NAMJENSKI MET.-SUBOXON	150000	132.172	200000	135760	1,03	0,68
7	6521	PRIHODI OD ODLOŽENIH DONACIJA, DONACIJA I SL.	10000	3522	10000	3308	0,94	0,33
8	6610	OSTALI NEPOMENUTI PRIHODI, KAMATE	0	11944	0	2490	0,20	/
		UKUPNO PRIHODI	2212000	2.449.308	2510000	2.695.738	1,10	1,07
		II RASHODI						
1	5110	METADONSKA TERAP.-TEST TRAKE	15000	13575	25000	21834	1,61	0,87
2	5110	UTROŠAK LJEKOVA-DETOKS	15000	7838	15000	7705	0,98	0,51
3	5110	UTROŠ. MEDIC.-SANITETSKOG MATERIJALA-rukavice	6000	1575	6000	2626	1,66	0,43
4	5110	UTROŠ. MEDIC.-SANITETSKOG MATERIJALA-maske	6000	/	6000	2288	/	0,38
5	5110	UTROŠ. MEDIC.-SANITETSKOG MATERIJALA-dezinfekciona sred.	6000	1796	6000	2252	1,25	0,37
6	5110	UTROŠAK MATERIJALA ZA METADONSKU TERAPIJU	4000	2932	5000	4542	1,55	0,91
7	5110	ISHRANA PACIJENATA-DETOKS	36000	30809	50000	27360	0,89	0,55

8	5110	KANCELARSKI MATERIJAL	12000	6170	20000	7018	1,14	0,35
9	5110	MATERIJAL ZA ODRŽAVANJE I ČIŠĆENJE RAD.PROS.	8000	4356	8000	9973	2,29	1,25
10	5110	UTROŠAK METADONA NAMJ.KZZO	150000	132172	200000	130259	0,99	0,65
11	5120	TROŠKOVI ELEKTRIČNE ENERGIJE	8000	6753	10000	5485	0,81	0,54
12	5120	TROŠKOVI GORIVA I MAZIVA	7000	8523	10000	7966	0,93	0,79
13	5120	TROŠKOVI GRIJANJA	6000	4622	6000	4851	1,05	0,80
14	5130	TROŠKOVI REZERVNIH DIJELOVA	7000	/	7000	/	/	/
15	5140	TROŠKOVI SITNOG INVENTARA	10000	7689	10000	4874	0,63	0,48
16	5200	NETO PLAĆE	915000	856539	978000	895528	1,04	0,91
17	5200	POREZI I DOPRINOSI NA PLAĆE	622000	623038	756000	651742	1,05	0,86
18	5230	DNEVNICE NA SL.PUTU	2000	/	2000	/	/	/
19	5230	TROŠKOVI , SMJEŠTAJA NA SL.PUTU,PREVOZ, PUTARINE	9000	10501	9000	9155	0,87	1,02
20	5230	NAKN.ZA UPOTREBU PRIVATNOG AUTOM.U POSLOVNE S.	1000	560	1000	80	0,14	0,08
21	5240	TROŠKOVI TOPLOG OBROKA	82000	86150	95000	100872	1,17	1,06
22	5240	TROŠ.PREVOZA NA I SA POSLA	7000	6151	7000	6337	1,03	0,90
23	5240	REGRES ZA GODIŠNJI ODMOR	22000	22140	22000	25872	1,17	1,18
24	5240	OSTALE NAKNADE	22000	78725	22000	30441	0,39	1,38
25	5240	KOTIZACIJE,STRUČNO USA.VRŠ.-SIMPOZIJ.	10000	14269	10000	16646	1,17	1,67
26	5249	OSIGURANJE VOLONTERA	2000	1145	2000	283	0,25	0,14
27	5270	NAKNADE ČL.UPR.ODBORA	16000	15584	16000	15584	1	0,97
28	5290	UGOVORI O DIJELU-AUTORSKI	7000	4850	7000	2372	0,49	0,39
29	5300	GRAFIČKE USLUGE	8000	9420	8000	6764	0,72	0,84
30	5310	USLUGE PREVOZA-TRANSPORTNE USL.	1000	/	1000	/	/	/
31	5320	USLUGE INVES. ODRŽAVANJA	12000	5276	12000	7855	1,49	0,65
32	5320	USLUGE INVES. ODRŽ. TR. SR., USLUGE PRANJA VEŠA	6000	10506	6000	8753	0,83	1,46
33		TROŠKOVI TEHNIČKE ZAŠTITE	5000	3756	5000	2817	0,75	0,56
34	5320	ZAŠTITARSKÉ USLUGE	23000	16165	23000	15925	0,98	0,69
35	5330	TROŠKOVI ZAKUPNINA	40000	41066	40000	40462	0,98	1,01
36	5350	USLUGE REKLAME-MEDIJA PREVENCIJA	18000	9660	18000	7954	0,82	0,44

37	5350	TROŠKOVI USLUGE ZAŠTITE NA RADU	6000	/	6000	105	/	0,02
38	5400	AMORTIZACIJA	24000	25463	24000	25337	0,99	1,05
39	5500	ZDRAVSTVENE USLUGE DRUGIH IZU	15000	13168	15000	8383	0,64	0,56
40	5500	OSTALE USL.-ADVOKATSKE, NOTARSKE, I SL	4000	4956	4000	4800	0,97	1,2
41	5510	REPRESENTACIJA	5000	5117	5000	5353	1,05	1,07
42	5520	TROŠKOVI PREMIJA OSIGUR.	7000	4092	7000	3357	0,82	0,48
43	5530	BANKARSKE USLUGE-PLATNI PROMET	4000	2894	4000	2940	1,02	0,73
44	5540	PTT USLUGE	7000	6332	7000	5271	0,83	0,75
45	5550	TAXE,POREZI,NAKNADE,AKAZ	9000	13656	9000	12524	0,92	1,39
46	5590	PRETPL.NA STRUČ.IZDANJA,LITER.DETOKS.,OGLASI OST.	4000	2912	4000	4329	1,49	1,08
47	5590	SUDSKE NAKNADE, OSTALI RASHODI	1000	12848	1000	3807	0,30	3,8
		II UKUPNI RASHODI	2212000	2.135.749	2510000	2160681	1,01	0,86
		FINANSIJSKI REZULTAT (I minus II):	0	313559	0	535.057		

56

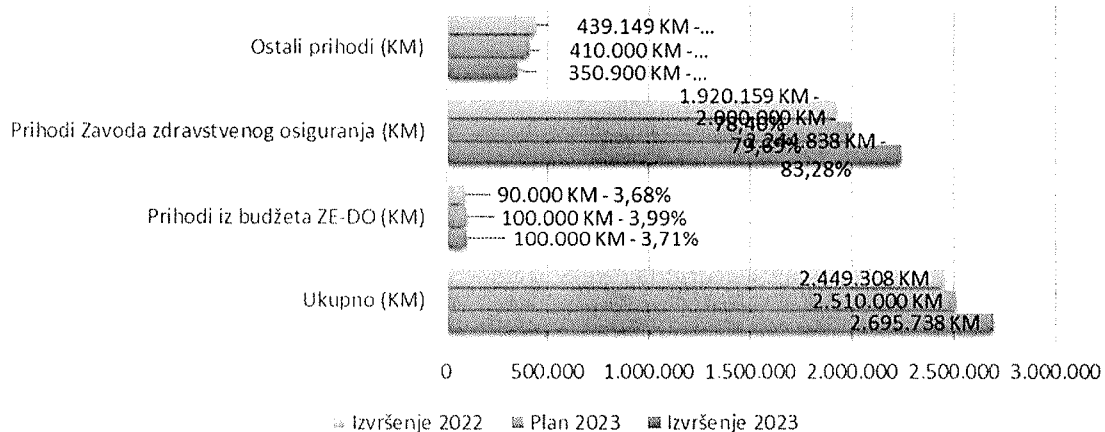
PRILOG 2. TABELARNI I GRAFIČKI PRIKAZ PRIHODA I RASHODA ZAVODA ZA BOLESTI OVISNOSTI

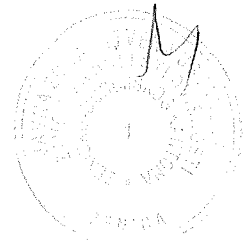
Tabela 51. Uporedni tabelarni prikaz prihoda u 2023 godini sa planom prihoda za 2023. godinu i prihodima u 2022. godini

R/b	Prihodi (KM)	Ukupno (KM)	Prihodi iz budžeta ZE-DO (KM)	%	Prihodi Z. zdravstvenog osiguranja (KM)	%	Ostali prihodi (KM)	%
1	Izvršenje 2023	2.695.738	100000	3,71	2244838	83,28	350.900	13,02
2	Plan 2023	2.510.000	100000	3,99	2000000	79,69	410.000	16,34
3	Izvršenje 2022	2.449.308	90000	3,68	1920159	78,40	439.149	17,93
4	Index 1:2	1,07	1,00		1,12		0,86	
5	Index 1:3	1,10	1,11		1,17		0,80	

Grafikon 1. Uporedni prikaz prihoda u 2023. godini sa planom prihoda za 2023. godinu i prihodima iz 2022. godinE

GRAFIČKI PRIKAZ PRIHODA ZAVODA ZA BOLESTI OVISNOSTI

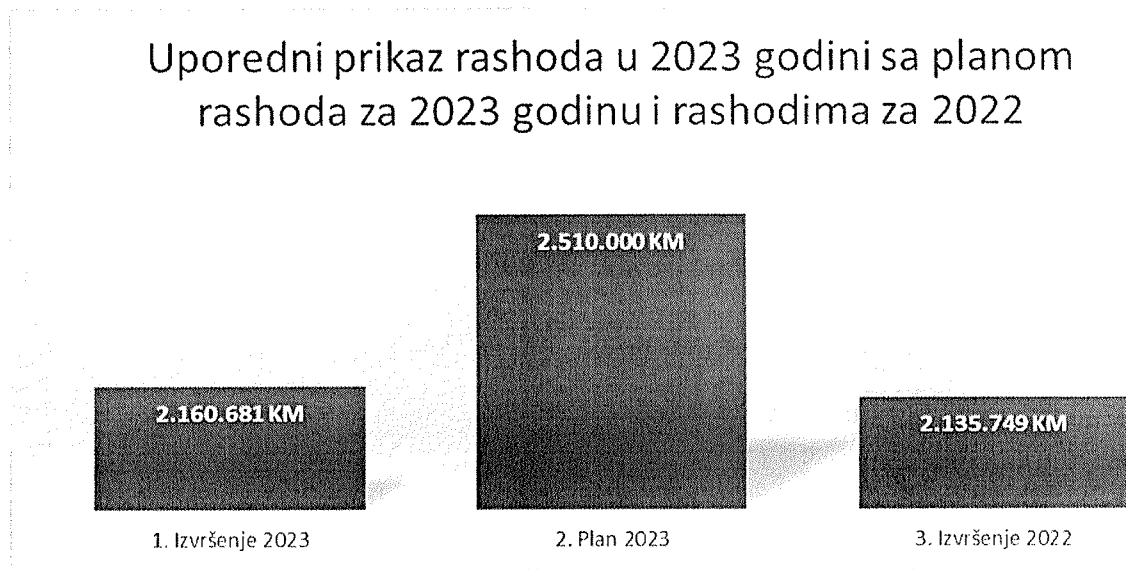

Tabela 52. Uporedni prikaz rashoda u 2023. godini sa planom rashoda za 2023. godinu i rashodima u 2022. godini

R/b	Rashodi	Ukupno
1	Izvršenje 2023	2160681
2	Plan 2023	2510000
3	Izvršenje 2022	2135749
4	Index 1:2	0,86
5	Index 1:3	1,01

Grafikon 1. Uporedni prikaz rashoda u 2023. godini sa planom rashoda za 2023. godinu i rashodima iz 2022. godini

S poštovanjem,

Broj: 05-37-210/24

Zenica, 23.02.2024. godine

Direktor

prim. mr. med. sci. Amir dr. Čustović
specijalista/neuropsihijata

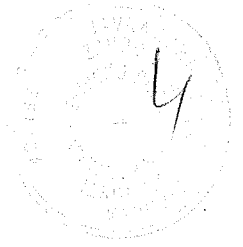
IZVJEŠTAJ O RADU UPRAVNOG ODBORA JAVNE ZDRAVSTVENE USTANOVE ZAVOD ZA BOLESTI OVISNOSTI ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZA 2023. GODINU

Nakon provedenog konkursa Rješenjem Vlade Zeničko-dobojskog kantona broj: 02-30-15057/21 od 11.11.2021 godine na mandat od četiri godine imenovan je Upravni odbor u sljedećem sastavu:

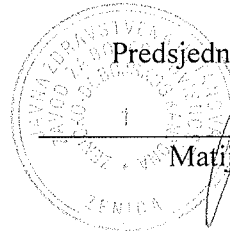
1. Pero Matijević - predsjednik;
2. Miralem Redžić –član;
3. Adila Bošnjak- član;
4. Mirnes Telalović, član;
5. Suad Bašić, član.

U periodu od 01.01.2023.-31.12.2023. godine Upravni odbor JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona održao je ukupno 15 (petnaest) sjednica. Pitanja koja su razmatrana na sjednicama Upravnog odbora bila su iz djelokruga i nadležnosti Upravnog odbora, a razmatrano je preko sedamdeset tačke dnevnog reda i usvojeno je preko 50 raznih odluka važnih za funkcionisanje i unapređenje rada Zavoda. S tim u vezi, slijedi prikaz najznačajnijih aktivnosti Upravnog odbora za 2023. godinu:

- Razmatrana je i data saglasnost direktoru za potpisivanje Aneksa i Ugovora sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona o međusobnim odnosima u pružanju zdravstvene zaštite i realizacije posebnih programa iz djelatnosti rada Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za 2023 godinu,
- Razmatran i usvojen Plan poslovanja za 2024. godinu,
- Razmatran i usvojen Plan janih nabavki za 2024. godinu,
- Razmatran je i usvojen Izvještaj o poslovanju za 2023. godinu i Izvještaj o realizaciji programa iz djelatnosti rada Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
- Razmatran i usvojen Izvještaj o realizaciji programa iz djelatnosti rada Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za 2023. godinu;
- Razmatran je i usvojen Izvještaj komisije za popis imovine, potraživanje, obaveza, novčanih sredstava, sitnog inventara, na dan 31.12.2023. godine.
- Razmatrana je i data saglasnost direktoru za zaključivanje ugovora sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona o međusobnim odnosima u pružanju zdravstvene zaštite i realizacije posebnih programa iz djelatnosti rada Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za perio 01.01. do 31.12.2024. godine;
- Razmatrane i usvojene izmjene i dopune Pravilnika o radu na nekoliko sjednica,
- Razmatrana i donesena odluka o pokretanju postupka za javnu nabavku lijekova,
- Razmatrana je i data saglasnost direktoru za zaključivanje ugovora sa najpovoljnijim ponuđačem za javne nabavke lijekova i provedeni postupak javne nabavke za potrebe Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti;
- Razmatrana i donesena odluka o pokretanju postupka nabavke usluge fizičke zaštite za potrebe JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
- Razmatrana i donesena odluka o izboru najpovoljnijeg ponuđača u postupka nabavke usluge fizičke zaštite za potrebe JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;

- Razmatrana je i data saglasnost direktoru za zaključivanje ugovora o međusobnim odnosima o pružanju usluga osiguranim osobama Zavoda zdravstvenog osiguranja Srednjo-bosanskog kantona u Zavodu za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
- Na svim održanim sjednicama Upravnog odbora bio je prisutan direktor Zavoda i redovno izvještavao Upravni odbor o svim aktuelnim pitanjima i trenutnom situacijom u Zavodu; Posebno je bilo potrebe za redovnim izvještavanjima za vrijeme trajanja proglašenog stanja prirodne nesreće na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine uzrokovane koronavirusom;
- Data je suglasnost direktoru da pokreće i vodi razgovore sa nadležnim u vezi rješavanja prostornog kapaciteta;
- Sjednice Upravnog odbora su se odvijale u skladu sa planiranim aktivnostima i prisustvo članova Upravnog odbora bilo je redovno;
- Sve odluke i zaključci doneseni su jednoglasno;
- Detaljan uvid u rad Upravnog odbora o svakom pitanju o kojima je isti raspravljao i odlučivao dostupan je kroz zapisnike koji su uredno vođeni u skladu s Poslovníkom o radu Upravnog odbora;
- Ministarstvu zdravstva Zeničko-dobojskog kantona je uredno dostavljan materijal poslije svake održane sjednice Upravnog odbora u 2023. godini.

Predsjednik Upravnog odbora

Matijević Pero

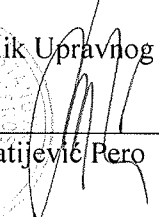
OCJENA RADA DIREKTORA JAVNE ZDRAVSTVENE USTANOVE ZAVOD ZA BOLESTI OVISNOSTI ZENIČKO-DOBOJSKOG ZA 2023. GODINU

Prema finansijskim pokazateljima, Zavod je u periodu od 01.01.-31.12.2023. godine poslovao pozitivno, a finansijsko poslovanje Zavoda je vođeno u skladu sa pozitivnim propisima koji regulišu ovu oblast, prije svega sa Zakonom o računovodstvu, Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja. O svim aktivnostima, direktor je redovno izvještavao Upravni odbor i sve Odluke sprovodio uz saglasnost Upravnog odbora. Posebno se pozitivno ocjenjuje uspostavljanje rada i organizacije rada Zavoda tokom perioda pandemije u cilju očuvanja djetnosti, kontinuiteta i kvaliteta u pružanju usluga. Zavod je akreditovan i certificiran od strane Agencije za kvalitet u zdravstvu i uručen je pehar za poslovnu uspješnost i posvećenost za 2023. godinu od strane CompanyWoll uz ocjenu sa AAA, što je najviša ocjena.

Razvoj Zavoda u stručnom i ekonomsko-finansijskom smislu na vrlo jasan način određuje njegov dalji pravac razvoja. Brojne aktivnosti Zavoda imaju za cilj realizaciju strateških opredjeljenja ove zdravstvene ustanove, a to se uglavnom odnosi na očuvanje kontinuiteta programa liječenja ovisnika, njihovo unapređenje, informatizaciju, postizanje visokog kvaliteta zdravstvenih usluga, edukaciju i stručno usavršavanje kadrova, te poboljšanje finansiranja zdravstvenog programa i rada sa ciljem da Zavod funkcioniše kao dobro organizirana, finansijski stabilna ustanova sa provjerenim kvalitetom usluga u oblasti prevencije, liječenja i rehabilitacije ovisnika.

Na osnovu naprijed navedenog Upravni odbor Zavoda za bolesti ovisnosti **pozitivno** ocjenjuje rad direktora Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona

Predsjednik Upravnog odbora

Matijević Pero

